

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 —
Pe 3 luni . . . 7 —
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 730.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zișuyi N-rul 1-a.

INSERTIUNILE

se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și loc
de chis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Declarațiile primului ministru.

Arad, 16 August.

Primul ministru, Ladislau Lukács a arătat ieri la Aiud prea multă condescendență alegătorilor săi: nu s'a ridicat cu nimic deasupra nivelului lor intelectual, care — după cum se știe — se menține în regiunile cele mai inferioare ale intelectualismului maghiar în Ardeal.

Intreg discursul e o copie, — prea palidă și ea — a scrisorilor deschise și a articolelor de polemică scrise în timpul din urmă de contele Tisza. Președintele consiliului n'a adus nici un accent de viață în apatia generală și adâncă ce stăpânește azi deopotrivă toate cercurile politice. Situația a rămas și după declarațiile lui de ieri tot atât de nelămurită, viitorul tot atât de dodonic, aproape enigmatic ca și înainte. Primul ministru s'a mărginit să resume înc'odată evenimentele dela începutul verii, cercând să justifice atitudinea guvernului față de opoziție și declinand orice răspundere pentru viitor. Aceiaș argumentație răsuflată, aceiaș rabulistică prea puțin complicată și rezistentă.

A spus, că dacă guvernul a distrus pentru o clipă, într'o situație de supremă necesitate, litera regulamentului intern al camerei, a reușit în schimb să salveze esența, spiritul regulamentului, având în sprijinul producerii sale și dispozițiunile articolului de lege IV din 1848. Obstrucția a păzit la rândul ei sfințenia literii și nu s'a conformat spiritului, coborând parlamentarismul ungar în prăpastia anarhiei.

Pentru atitudinea corifeilor opoziției a

avut cuvinte de ironie, numindu-i simpli actori, cari n'au nici un titlu pentru simpatia opiniei publice. A pus apoi în perspectivă legiferarea faimosului paragraf, în baza căruia deputații recalcitranti pot să fie în viitor lipsiți de mandat. Aceasta ca o supremă amenințare la adresa opoziției.

Intre condițiile unei soluții pacifice, chestiunile de ordin personal — a spus Lukács — sunt cele din urmă. Atât el, cât și ceilalți colegi ai lui sunt gata să se dea la o parte și să-și subordoneze persoanele intereselor generale ale „națiunii”. A zugrăvit apoi o imagine trandafirică pentru funcționarii statului, pentru preoți și pentru învățători, o imagine înșelătoare plină de răscunoscutele făgăduinți corumpătoare. Această nălucă frumoasă n'a fost fixată însă la nici o distanță în timp, rămânând ca iloții acestui stat cu pretenții moderniste să alunge și mai departe sprintara vedenie a unei sorți mai bune. Făgăduințele lui Lukács nu sunt în stare să galvanizeze conștiințele atât de ingenunchiate de mizerie.

De încheiere a încercat Lukács în discursul său să înalțe diapazonul, să deștepte un interes mai viu și în acest scop a ținut, firește, să facă declarații referitoare la reforma electorală. Dar nici în acest punct n'a izbutit să aducă vre-o lămurire, s'a mărginit la indicații vagi, cari complică și mai mult intențiile inefabile ale guvernului. A spus că „intențiile tuturor” sunt de acord în dorința ca *cele mai apropiate alegeri să se facă în cadrele noii legi electorale*. Guvernul va merge până la „hotarele cele mai îndepărtate cu putință” și va griji ca „interesele cele mai vitale ale țării” să nu fie primejduite prin noua reformă. Va face totuși un „pas mare”

înainte, dupăce Ungaria a rămas în ce privește sistemul ei electoral prea mult în urma altor state. Proiectele guvernului însă, „n'au fost trecute încă prin toate retortele necesare” și în consecință, Lukács n'a putut să facă declarații mai pozitive și mai lămuritoare. Se va pune grija principală pentru *censul intelectual*, votarea va fi *secretă*, dar numai unde nu se primejduesc interesele ideii de stat, și se va face probabil după nota-riate, adoptându-se principiului *decentralizării*.

În altă parte a ziarului dăm și mai amănunțit această parte din discursul primului ministru, aici ne mărginim la conținutul esențial al declarațiilor, pentru ca să se învedereze deplin, că Lukács n'a spus nimic nou și că în punctul reformei electorale proiectele tuturor partidelor ungurești sunt aproape congruente, distanța dintre noi și ele rămânând aceiaș.

În mijlocul unui străvechiu ținut românesc, în preajma Munților Apuseni, primul ministru al Ungariei n'a simțit nici un îndemn să dea o dovadă, cât de palidă, de grija ce ar trebui să simtă pentru soarta unui mare colț de țară. Aspirațiile milioanei, în sânul cărora își are și primul ministru origina, nu pot să găsească nici un răsunset în preocupările lui și el face cu multă desinvoltură pe salvatorul și aderentul celui mai criminal pseudoconstituționalism al continentului.

Dar poate și împrejurarea, că a renunțat să se mândrească cu cele mai nouă trofee smulse Romei spre umilirea acestui ținut, constituie pentru conștiința primului ministru un merit. El a rămas însă ceea ce îl știam și până acum: un obscurid al contelui Tisza și

Fantome balzaciene.

De Adrian Corbul.

Am avut neașteptata surpriză să văd mișcându-se în fața mea silueta îndurerată a lui Moș Goriot. L'am văzut și pe ambițiosul Rastignac, pe formidabilul Vantrin, pe sceleratul Joseph Bridon, pe grotescul și teribilul Nucingen. Și pe lângă ei, au mai apărut alte zece personaje din Comedia umană, cu tipurile și gesturile lor, cu zimbetele și grimasele lor familiare, cu îmbrăcămintele lor, întocmai așa cum li-a creat Balzac în fantastica-i lume balzaciună, o lume complexă și deosebită de cea care ne înconjoară dar care, clasată aparte, nu constituie mai puțin o societate reală, de care suntem nevoiți să fim socoteală în cugetul și în visele noastre.

Am văzut dar o parte din această lume născută din creerii celui mai prodigios romancier al omenirii. Am recunoscut fiecare personaj care a defilat pe dinainte-mi, desfăcându-se din lungul cortegiului de balzacian. Și am tresărit la vederea acestor figuri suave ori convulsionate de patimi extraordinare. Toate virtuțile, toate îndrăznelile, toate manierele lor mi-au revenit în minte. Am retrăit întreaga lor viață, întretăiată de incidentele ei intime, de sbuciumele, de bucuriile ei, așa precum ni le-a sugerat Balzac cu halucinantă lui putere de evocare. Și când am părăsit sala de unde mi s'a oferit acest ciudat

spectacol, m'am simțit istovit trupește de încordarea cu care urmărisem în gând toate evoluțiile sufletești ale eroilor balzacieni, ale căror fantome mi-au apărut timp de câteva minute pe cadranul luminos al cinematografului.

Societatea amicilor lui Balzac a avut de data asta, întru proslăvirea marelui om, o idee demnă de el. Pe zi ce trece cultul față de scriitor devine tot mai ferbinte în Franța. Câte manifestări de admirație de vre-o câțiva ani încoace! Editarea operelor balzaciene în zeci de ediții populare, amenajarea muzeului Balzac pe înălțimile dela Passy, în casa așa de impresionantă și de misterioasă unde a trăit romancierul, crearea Societății amicilor lui Balzac, conferințele și serbările bi-aniuale cari au loc regulat la Paris, în strada Raymond — toate aceste pioase organizări ni-l readuc fără încetare în memorie, admițând că l'am putea uita vre-odată. Dar dintre toate gloriificările active și pasive ale lui Balzac, nici una nu-mi pare mai originală, mai pitorească, mai vie, ca proiectarea eroilor balzacieni pe cearșaful alb și clar al magiului cinematografului.

Deocamdată, aceste reprezentațiuni nu sunt publice, ci au loc în casa dlui de Raymond, eruditul și ferventul balzacian. Și nic nu cred ca ele să devină publice așa de curînd. Spectacolele lumii balzaciene așa cum au fost ele concepute și executate, nu sunt făcute pentru publicul cel mare. Cea dintâi condițiune a spectatorului, pentru a gusta pe deplin, aceste admi-

rabile ședințe, este de a fi un bun cunoscător al lumii create de ilustrul romancier. Un profan ar înțelege foarte puțin viziunile scurte și diverse ale personajilor balzaciene, așa cum ni-au apărut.

Scopul acestor spectacole de cinematograful este de a da o înfățișare cuasi-reală, nemuritorilor eroi pe cari admiratorii lui Balzac îi cunosc așa de bine și cari trăiesc în sufletul nostru cu o atât de mare intensitate. O siluetă, un interior balzacian rechemă în mintea noastră un întreg cortegiul de împrejurări și de aventuri ale personajilor lui Balzac. Și fiindcă romancierul a creat o societate cu moravurile și decorurile ei speciale, cu pasiunile și îmbrăcămintele ei, Societatea amicilor lui Balzac s'a gândit că o reconstituire vizibilă a lumii balzaciene, ar fi mijlocul cel mai bun de a completa în spiritul nostru existența miraculoasă a eroilor lui Balzac.

De aceea, nu am asistat la vre-una din acele drame cinematografice atât de banale și atât de respândite în ziua de azi, la vre-una din acele drame scoasă bunăoară dintr'un roman de Balzac și căreia autorii ei, ca s'o facă interesantă pentru public, i-ar fi dat o acțiune unitară cu început și cu sfârșit, mutilând, intervertind în cele mai multe cazuri textul, concepția originală a autorului, cu un prost gust erimial. Nu, în casa ospitalieră a dlui de Raymond, nu am văzut din fericire așa ceva. Ci spectacolul a fost cu mult mai interesant și mai evocator, un spec-

fără insemnele puterii suntem siguri că spectrul lui transparent ar rămâne nebăgat în seamă. Pe bolta aspirațiilor panmaghiare dominează o singură mărime, o singură stea prevestitoare de dezastre: e steaua contelui Tisza. În jurul ei se desenează azi rotațiunea fatală a politicii guvernamentale și cât de sinistră e lucrarea ei! Se va pierde înghițită de cele dintâi raze ale zilei și ziua nu poate să mai întârzie mult.

Pentru moment situația e înăbușită de aceeași nesiguranță, — darea de seamă a primului ministru a rămas un eveniment de importanță secundară. Ea a confirmat, cel mult, o veche convingere a noastră: actualii reprezentanți ai politicii ungurești nu se vor putea împrieteni niciodată cu gândul unei reforme electorale democratice, în sensul nobil al cuvântului. Ei vor juca și în viitor același rol frivol, — ori care dintre ei s'ar perinda la putere — îmbătați de iluzia, că în cele din urmă vor reuși să braveze progresul social, oprind pasul vremii și statornicind pentru vece dominațiunea claselor reacționare șovine. Deșartă iluzie, deșarte străduinți!

Persecuții fără sfârșit. Prevedeam dela început, că lupta noastră în contra atentatului îndreptat împotriva bisericii gr. catolice românești va pretinde multe și mari jefte românești. Dar totodată eram siguri și despre aceea, că nu se va găsi nimeni între noi pe care să-l poată înfrica răcnetele hienelor spurcate cari clătânindu-și colții fioroși se apropie de noi voind să sfășie bucățele de carne din corpul nostru, și, că, încălzii la flacăra iubirei de neam Români adevărați, cu durere în suflet pentru soarta neamului și a legii lor, cu curaj vor merge înainte prin ploaia de săgeți a dușmanului și mai bucuroși vor cădea răniți pe câmpul de luptă decât să privească cu brațele încrucișate cum dușmanul își înfige drapelul pe fortăreața noastră. Intre acești ostași vrednici și credincioși drapelului național se numără și protopopul greco-catolic d. Ilie Câmpeanu, din Săcuine, despre care ziarul „Világ” din Budapesta între altele scrie următoarele:

„Iarăși a fost descoperit un agitator naționalist. Agitatorul se cheamă Ilie Câmpeanu,

starea lui civilă: protopop greco-catolic. El a predat credincioșilor din Luerin o „Declarațiune” în care aceștia cu iscălitura lor protestează în contra episcopiei ungurești, adevărat în contra tendinței de a li se scoate din altar limba maternă. În această „Declarațiune” iscăliților amenință, cu trecerea la ortodoxie, în caz dacă protestul lor nu va avea răsunet. Autoritățile au confiscat declarațiunea iar protopopul amintit de bună seamă va fi tras în obiectul proces de agitație. Pe scurt, aface-rile se apropie cătră alvia pe care o prezisem noi. S'a început agitația în contra Maghiarilor. Chestia românească, cea mai primejdioasă dintre toate chestiile naționaliste dela noi, va fi tot mai acută și va deveni izvorul a tot mai multe lupte. Iar toate aceste pentru faptul, că preotul să poată sluji în limba grecească veche. Maghiarii nu prea au mult folos ori avantaj din această chestie, dacă nu cumva considerăm de avantaj faptul, că în fiecare an vom trebui să jertfim 40 mii de coroane pentru noua episcopie, în schimb agitatorii au primit un nou material. Acum apere-se guvernul măcar și prin aceea, că pe lângă fiecare episcop român să numească un „coadjutor maghiar.”

Adunarea poporală în Heanda-Mare. *Seria adunărilor noastre populare din toamna anului acestuia se va începe dela Heanda-mare, cercul dlui Dr. Teodor Mihali, președintele clubului deputaților naționaliști, care își va face darea de seamă înaintea alegătorilor Duminecă în 25 August c. n. d-nul Dr. Mihali va fi însoțit de toți deputații dietali români, precum și de o mulțime de alți intelectuali români din apropiere și din depărtări. Adunarea va fi una dintre cele mai strălucite și o adevărată zi de sărbătoare pentru bravii alegători ai d-lui Dr. Mihali. Asupra pregătirilor ce se fac în vederea adunării, vom reveni într'un număr apropiat.*

Deputații din opoziție în cercurile guvernamentale. Partidul independist din Bihor, țara fericită a leului dela Gezst, a hotărât să aranjeze cursul lunii Septembrie adunări populare în toate cercurile electorale din Bihor. Prima adunare va avea loc în 1 Septembrie în Biharia. Vor participa numeroși membri ai opoziției unite. O adunare de protestare se va ține apoi în Ugra. Autoritățile locale au luat cele mai întinse măsuri, pentru a apăra, zic ele,

pe deputații opoziției de eventualele atacuri ale mulțimei credincioasă partidului guvernamental. Și când ne gândim că această mulțime se compune, în majoritate covârșitoare, din elemente recrutate din sinul neamului nostru, o mâhrire nespūsă ne cuprind și ne punem întrebarea:

Mult se vor mai juca oare conții, baronii și ceilalți omnipotenți din Ungaria cu suferențele necăjite ale nefericitului nostru popor din negrul Bihor, mănând țărani și intelectuali deopotrivă dintr'o tabără într'alta ca pe o turmă fără păstori?!

Emigrările sporesc în Ungaria. Zilele acestea a apărut o statistică oficioasă, în care se constată, că în prima jumătate a anului curent au emigrat peste 41 mii de oameni din Ungaria, iar cei întorși nu fac nici 12 mii. Adevărat Ungaria, a pierdut prin emigrare în o jumătate de an 29 mii din locuitorii ei. În timpul corespunzător al anului trecut numărul emigranților a fost vre-o 27 mii, al reîntoarcerilor peste 15 mii, așa că pierderea este numai de 12 mii.

Adevărat emigrarea sporește, ceea ce ne-o arată și numărul pașapoartelor extradate. În timpul din Ianuarie—Iunie anul curent s'au dat 47 mii de pașapoarte pentru America, pe când anul trecut în același restimp numai 25 mii.

Suspendarea autonomiei sârbești. Partidul liberal al sârbilor din Ungaria a hotărât ca la conferența ce se va ține în otelul „Continental” din Budapesta la 20 l. c. să-l trimită pe fostul deputat Mihail Polit împreună cu alți patru delegați. Deoarece însă acești plenipotențieri au primit ordinul ca să părăsească conferența în caz că va participa la ea și conducătorul sârbilor radicali, redactorul Iasa Tomics, de sigur că atitudinea partidelor sârbești va fi hotărâtă fără să se ție în considerare și părerile liberalilor, pentru că aceștia n'au o organizație politică, ci constau numai dintr'o sumă de prieteni ai lui Dr. Polit.

Comisarul regesc din Croația. Ziarul „Budapest” aduce știrea că demisia comisarului regesc din Croația, Cuvaj, este un lucru hotărât deja. Nu ne indoim că e timpul suprem ca Cuvaj să părăsească postul său, cu toate că Lukács a declarat nu de mult că Cuvaj a avut „frumoase rezultate” în privința liniștii și ordinii. De sigur dacă cercurile oligarhilor din Budapesta cred că o țeară poate fi guvernată cu ajutorul ștreangului, al lanțurilor și al baionetelor, atunci Cuvaj a înregistrat în adevăr „rezultate foarte frumoase” în Croația.

tacol de o originalitate și de o puritate artistică, care a făcut cea mai adâncă impresie asupra noastră a tuturor.

În ochii noștri au apărut în viziuni repezi, instantanee, tablouri scurte, singulare detașate din operele lui Balzac. O curte searbădă, spre pildă, înprejmuită de un zid vechiu și ruinat, acoperit cu mușchiu. În fundul ei, o casă subredă, jumătate han, jumătate locuință burghezească. În curte, pe o bancă de piatră, un tânăr palid și fin în costumul pitoresc dela 1830, ascultă cu un interes plin de oroare, cuvintele pe cari i le șoptește la urechi un bărbat ca de vre-o patruzeci de ani, cu un tors athletic, cu figura energică și hotărâtă, urit, interesant, neliniștit. Și în vreme ce el vorbește, tot avântând distrat o bătă respectabilă, tânărul său însoțitor face un semn cu mâna, ca și cum ar fi voit să gonească un demon ispititor. Iar noi cei din sală am înțeles. Un murmur de interes arzător a răsunat în juru-mi. „Dar sunt Vautrin și Rastignac în curtea mamei Vauquer!” am exclamat cu toții. Și era într'adevăr frumoasă scenă de ispită din nemuritorul *Moș Goriot!*

L'am văzut apoi și pe îndureratul erou al celebrului roman, pe bietul, pe sfărâmatul Goriot, rătăcind ca o umbră pe străbuna rue Saint-Jacques, într'un amurg. Câte senzații, câte amintiri, câte gânduri n'a răscolit în mine acel spectru gârbovit, cu părul cărunt, cu mersul greoi, întrevăzut timp de câteva clipe într'un decor real, în decorul său familiar, pe pânza luminată a ci-

nematografului. Famosul scelerat Joseph Bridon, eroul romanului *La Rabouillense*, a apărut și el în ochii noștri, cinic, glacial, sardonice în decorul ce i se cuvinea, adică pe o stradă de orășel de provincie. L'am văzut pe financiarul Nucigen cu chipu-i de gorilă, în cabinetul său de lucru, și numai decât l'am recunoscut. Iar o scurtă scenă de iubire între frumosul Lucien de Rubempré și dulcea, adorabila Coralie, ne-a readus în suflet cu o melancolie nespūsă întreg romanul *Illusions perdues*. Și fiecare dintre noi, sunt sigur, a binecuvântat întocmai ca și mine, memoria fenomenalului creator al acestei lumi puternice și fermecate.

Rînd pe rînd a scânteiat apoi s'a stîns în ochii noștri, fragmente scurte dar atât de evocatoare, din lumea balzaciană. Siluete subline și triviale, interioruri bogate și sărace, scene pariziene și provinciale, piesagii, fațade, păduri, în decorul cărora au evoluat fantomele balzacice s'au proiectat rînd pe rînd pe cadranul luminos. La urmă, am asistat și la tabloul „Balzac lucrând”, reconstituit în odaia de lucru a romancierului unde se află azi Muzeul Balzac. Artistul care l'a înfățișat pe scriitor ne-a redat un Balzac ca de real, așa de complet, cu capul său puternic și pletos, cu fruntea-i de aramă și îmbrăcat în legendaru-i halat alb, de formă monacală, încât ne-a smuls un strigăt de admirațiune. Toate mobilele și îmbrăcămintea de care s'a servit, sunt autentice: ele au aparținut odinioară genialului romancier și se pot vedea

și acum în muzeul din strada Raymond. De asemenea odaia în care a fost cinematografiată scena, este aceeași unde lucra odinioară Balzac.

Vă închipuiți, că toate aceste scene neîntrecute luate chiar la fața locului unde le-a plasat scriitorul și în ale căror amănunte, până și cele mai mici, s'a respectat cu cea mai mare fidelitate coloritul balzacian, au costat multă trudă și mulți bani. Personagiile au fost interpretate de artiști eminenti. Dar care sunt greutățile cari ar fi în stare să descurajeze pe fanaticii admiratori pe care Balzac îi numără în Franța? Oameni ca d. de Raymond, ca Henry Marté, ca Jules Claretie au contribuit din toată inteligența lor la realizarea acestei feerii balzacice. Repet, că aceste sedințe de cinematograf nu sunt publice; spectatorii cari asistă la dănsese trebuie să facă parte din Societatea amicilor lui Balzac. Iar sumele considerabile pe cari le-a necesitat această incomparabilă întreprindere, au fost debursate de un multimilionar, fervent balzacian, care dorește să rămână necunoscut.

Și iată cum se proslăvesc în Franța geniile literare.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Din leu... motan! Leul dela Geszt credea un moment că va pleca și el la Aiud, cel puțin în coada cortelui lui Lukács, dar a trebuit mai apoi să se mângie cu o simplă plimbare până la Canija turcească unde a ținut o cuvântare bombastică de rectificare înaintea câtorva slugi, măturători de stradă, chelneri etc. care-l ascultau în mâni cu torțe strânse, din pricina ploii ce curgea. Câteva strigăte de eljen scoase la comandă, câteva aprobări spuse din partea asistenței cu jumătate de gură și... atât. După aceea grozavul „leu” s'a retras ca un motan plouat, cu coada între picioare. Aferim leu!

Înțelegerea dintre Cehi și Slovaci. Din Brünn vine știrea, că în Luschachevitz a avut loc o consfătuire a deputaților și oamenilor politici cehi și slovaci din Ungaria. În această consfătuire s'a hotărât constituirea unui comitet unic, care să apere interesele ceho-slovaice.

Scrisori politice.

Paris, 10 August.

„La Paris!” — iată idealul atâtor tineri cari și-au terminat studiile în România și ar voi să și-le continue în străinătate. „La Paris!” — iată exclamația obișnuită a publicului nostru din țară, care sătul de munca mai mult sau mai puțin obositoare din timpul iernii, vrea să se distreze gustând din plăcerile civilizației pe cari ni le oferă străinătatea apuseană.

Statistica pe care primăria orașului Paris o face anual, bine înțeles cu concursul hotelierilor, despre numărul străinilor cari vin să viziteze „orașul luminei” sau vin ca să se stabilească aici pentru mai mult timp, ne dovedește că *România*, dă, proporționat, contingentul cel mai mare de vizitatori ai capitalei franceze. Este drept că Rusia, Anglia, Statele-Unite și alte țări mari dau, în fiecare an, un număr mai mare de vizitatori decât cel al României, dar făcând *proporția* între populațiunea acestor țări și populațiunea țării noastre vom găsi că România stă în frunte.

Deja în secolul al XVI-lea, în epoca Renașterii, Parisul începe să atragă lumea străină prin bogăția monumentelor sale și prin operele de artă cari încep să fie acumulate în luxoasele palate ale regilor Franței. Francisc I este printre cei dintâi cari incurajază artele. El cheamă la curtea sa pe marele Lionardo da Vinci, acest geniu în domeniul artei și unul din cei mai de frunte reprezentanți ai școlii italiene, pe atunci în floare. Autorul „Giocondei” a murit în Franța și acum de curând, cu prilejul senzaționalului furt al „Giocondei” din Luvru, un mare număr de amici ai artei au făcut un perelinaj la mormântul său.

Regii bourbonni au avut și mai multă priecere pentru artă și literatură decât regii Valois. Dealtfel timpurile au fost mai favorabile dezvoltării artelor în epoca Bourbonilor, căci au fost mai puține zbuciumări interne, regalitatea era întărită grație lui Richelieu, Mazarin și Louis XIV, precum și grație regilor cari au zdrobit puterea marilor nobili feudali.

Luvrul, splendidul palat al „regelui soare” dela Versailles, castelul plin de comori din Fontainebleau, devin adevărate centre de atracțiune pentru *nobilimea* de atunci.

Revoluția cea mare distrugând regalitatea, instituțiile feudale și prejudițiul că numai nobilii au dreptul să guste frumusețile artei, de aci înainte și clasa burgheză are posibilitatea să se bucure de frumusețile acumulate la Paris, Versailles și Fontainebleau.

Guvernul primei republice transformă Luvrul, vechiu palat al regilor, în *muzeu*, Ludovic Filip, la începutul secolului trecut, face acelaș lucru cu palatul dela Versailles. Parisul își deschide larg porțile și *pentru străini*, cari pot acum să viziteze operele de artă adunate în timpul regalității și în timpul primului imperiu. Se știe că Napoleon I a fost acela căruia Franța îi datorește o mare parte a operilor de artă din *antichitate*, confiscate de Napoleon I în cursul campaniei.

Intr'adevăr: la începutul secolului trecut străinii încep să viziteze cu o adevărată furie Parisul. Francezii și-au dat repede seama de însemnătatea acestui fapt și au început să înfrumțeze orașul, să aducă în el confort și, prin libertatea complectă ce domnea în Paris, să facă acest oraș și mai atrăgător pentru străini.

Noi românii am fost printre cei dintâi cari am îndrăgit acest oraș și am profitat, în măsura cea mai mare, de cultura strălucitoare și generoasă ce ni s'a dat aici. Am profitat însă și pe terenul politic căci legăturile pe cari le aveam cu Parisul ne-a făcut posibilă unirea dela 1859!

Parisul a rămas pentru noi tot un oraș atrăgător, deși multe s'au schimbat de când Parisul era centrul politic unde se decidea soarta Principatelor-Unite...

Și acum cultura pe care tinerimea noastră o găsește în celebrele instituțiuni de știință cari se grupează în jurul Sorbonei în bătrânul Cartier Latin, este de cel mai mare folos patriei noastre, a cărei dezvoltare de abia a început. Studenții noștri pot găsi și astăzi idei sănătoase, dacă vor ști să caute și au intențiunea de a lua Parisului ce are *bun* iar nu ce are rău.

Este adevărat că socialismul, antimilitarismul hervoist, francmasoneria, sindicalismul și alte curente „moderne” au întunecat pentru moment razele strălucitoare ale ideilor *sănătoase*, patriotice, pozitive iar nu negative, cari au dat, acum câteva decenii, Parisului *aureola* sa, cari îl făcuseră atunci capitala sufletească a lumii. Dar mai sunt multe resturi frumoase ale trecutului glorios și *plin de porniri generoase*, mai este mult de învățat dela francezi! Și de altfel se pare că timpurile mai noi vor aduce o schimbare în curentele de idei din Franța. *Patriotismul*, dat în timpul din urmă *ună-rei*, reînvie... Să nu fie oare aceasta o nouă licărire a geniului francez?!

M. R. Ș.

Orașele din Ungaria.

Din datele oficioase, publicate din partea oficiului statistic central referitoare la populațiunea orașelor și comunelor mari cu peste 10.000 locuitori, așa după cum rezultă din recensământul făcut la începutul acestui an în Ungaria, ne putem face o icoană destul de clară despre starea în care se află orașele.

Comentariul ce se face din partea celor în situație de-a putea face concluzii pe baza cifrelor, nu este tocmai favorabil. Cu toate că față cu starea numerică de acum 10 ani se poate constata un progres aproape pretutindeni, totuși în general nu poate fi vorba de un progres real.

Să nu uităm anume, că deodată cu recensământul numeric al cetățenilor s'au adunat și date referitoare la starea lor economică și morală. În state ordonate, cu raporturi normale, sporirea numerică a populațiunii involvă în sine și un real progres al stărilor economice și morale. În fericita Ungarie însă lucrul e chiar invers. Prin vitregitatea conducerii, populația orașelor nu se împărătește de nici un bine.

Pe de-o parte grandomania națională a făcut ca guvernele maghiare să fie preocupate de un singur gând: ridicarea Budapestei la rangul unui oraș mondial. Tot ce s'a putut face în decursul timpului numai pentru Budapesta s'a făcut, de multe ori cu disconsiderarea totală a intereselor generale. Instituțiuni, cari prin natura și menirea lor erau destinate pentru regiuni provinciale, au fost așezate pe malul Dunărei, numai și numai în vederea măririi capitalei. Astfel nu trebuie să ne surprindă de loc colosala diferență ce se arată între starea populației Budapestei dela 1880 când a fost de 360.551, și între cifrele celor două numărări din urmă: la 1900 au fost 732.322, iar la 1910 avem 881.601.

Mai izbitoare și prin urmare mai caracteristică e diferența ce-o avem între Budapesta și Seghedin, ca al doilea oraș mai mare din țară și care la 1910 abia s'a putut dezvolta până la cifra de 118.147 locuitori. Iar dacă urmărim mai departe cifrele, nu mai aflăm nici un singur oraș cu peste 100.000 de locuitori. Al treilea și al patrulea au câte 94 resp. 92 mii, apoi urmează trei cu 70—80 mii, cinci cu 60—70 mii și două cu 50—60 mii. De aci încolo descreșterea devine tot mai rapidă până ajunge la cel mai mic dintre orașele cu magistrat, care e Ruszt și care are în total 1536 locuitori față cu 1609 câți a avut la 1900.

Disproporția aceasta dintre orașe e o dovadă cât de mașter au fost tratate orașele provinciale în favorul capitalei.

Pe de altă parte însă au colaborat împotriva dezvoltării orașelor și agrarienii, în ale căror mâni e depusă conducerea țării acesteia. Interesele lor particulare dictau ca să împiedece cu ori ce preț dezvoltarea industriei și comerțului în orașe, căci această dezvoltare ar fi atras neapărat o parte însemnată a populațiunii dela țară. Acesta e un adevăr incontestabil, care se confirmă și prin faptul că orașele unde s'a putut dezvolta o industrie și un comerț mai însemnat, cum sunt d. e. Timișoara și Oradea-mare, au luat un avânt foarte remarcabil, în vreme ce orașe agrariene ca Hódmezővásárhely au stagnat aproape cu totul. O comparație a cifrelor ne va convinge mai bine despre acest adevăr.

Dr. RÓTH KALMAN,

MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Consultațiuni: a. m. 8—10, d. a. 2—4 ore.

Consultațiuni separat pentru tuberculoși

Altoire cu Tuberculin.

(Ro 45—60)

Astfel a avut la	1900	și la 1910
Timișoara	59.229	72.481
Oradea-mare	50.177	63.940
Hódmezővásárhely	60.883	62.465

Aceste cifre ne spun destul de eclatant unde ar fi putut ajunge cele două orașe industriale, dacă Budapesta n'ar fi înghițit totul pentru sine!

Caracteristic este mai departe pentru politica nepermisă din țara aceasta și împrejurarea, că în Ungaria sunt 58 comune mari cu peste 10.000 de locuitori, față cu care avem 54 de orașe cu magistrat, cu mai puțin de 10.000 locuitori, dintre cari orașe 25 nu ating nici suma de 5000 locuitori. Susținerea unui magistrat e foarte costisitoare și prin urmare ea e o sarcină de lux pentru localități cu o populațiune atât de mică. În schimb însă nu se poate tăgădui că prin conducerea unui magistrat se pot realiza succese mai frumoase decât prin o simplă primărie.

Dacă observăm progresul numeric realizat în cei 10 ani din urmă de cele trei comune mari, care stau în fruntea tuturor, trebuie într'adevăr să regretăm că astfel de localități puternice și pline de viață nu pot avea o conducere mai intelectuală. Comparați numai cifrele și vă veți mira de sporul produs în următoarele trei localități:

	1900	1910
Bichș-Ciaba	37.547	42.335
Ibașfalău	15.732	30.919
Pesta-mică	9.804	30.175

Investirea cu titlul și dreptul de oraș cu magistrat astăzi nu se mai face ca în evul mediu, când principii „cinstean” localitățile, pe al caror teritor făceau câte-o vânătoare cu titlul de „oraș liber regesc” în loc de bacșiș, cum observă cu îndreptățită ironic un scriitor maghiar.

În trăsături generale se știa și mai înainte de starea anormală a orașelor noastre și de doi ani încoace s'a agitat neconținut în publicitate chestiunea orașenească, dându-i-se o importanță capitală. Națiunea maghiară vede cu drept cuvânt în orașe cele mai abundente izvoare de viață și cele mai puternice fortărețe pentru apărarea și cultivarea ideii de stat. Într'un alt articol, mâne, ne vom ocupa de partea aceasta a chestiunii. ib.

Politica de mărire a Rusiei.

Visurile de întăetate ale colosului Nordului. România în zona calculului diplomației rusești. Anglia dușmana firească a intențiilor Rusiei.

De abia s'a înfiripat Rusia de pe urma înfrângerii costisitoare de bani și vieți omenești, pe care a suferit-o în războiul cu Japonia și iată că gândul cuceririlor și măririi iar a început să frământă mințile acelor cari conduc destinele imperiului moscovit. Înfrângerea diplomatică pe care a suferit-o Rusia în chestiunea anexării Bosniei și Herțegovinei, evenimentele din ce în ce mai grave cari se desfășoară la umbra slăbiciunii imperiului musulman au pus-o pe gânduri și iată că și Rusia a început să se preocupe de înarmările necesare unei politici internaționale mai hotărâtoare. În primul rând guvernul rusesc a ținut să i se voteze credite noi pentru mărirea și întărirea flotei, ca astfel să poată străbate și apele azi în stăpânirea Puterilor cari se opun planurilor de mărire ale Rusiei.

Doi sunt direcțiunile în cari își îndreaptă atenția ochiul lacom al ursului nordului. La sud, marea Neagră și strămtorile ce-o leagă de Mediterană; la nord, marea Baltică și ma-

rea Nordului cari o desparte de lumea largă. În ambele aceste direcțiuni Rusia se lovește de interesele Puterilor europene cari nu numai că țin la pozițiunile cucerite, dar tind și ele cucerirea altora noi.

Rusia umblă după doi iepuri. O privire îi este ațintită asupra Suediei și Norvegiei și alta o ține îndreptată asupra României și țărilor din peninsula balcanică și în special asupra Turciei.

În această ordine de idei, Rusia a început la nord politica de rusificare a Finlandei și la sud aceeaș politică în Basarabia.

În Suedia și Norvegia mișună agenți și spioni ruși, tot așa cum mișună și în România și țările balcanice. Este doar clasic exemplul țăranilor noștri cari mai cred încă, și această credință este cu multă grijă cultivată de agenții ruși, că țarul Rusiei le poate da pământ și îi poate dezrobi de jugul proprietarilor.

La nord, unde Rusia nu-și poate cu ușurință atrage simpatia mulțimei, guvernul rusesc urmează politica întăririlor militare și a pregătirilor încete.

La sud ea ține să apară ca apărătoare a lumii creștine subjugate de semiluna turcească și face sacrificii bănești pentru a menține frământarea popoarelor balcanice contra imperiului otoman. Se știe câte subvențiuni sacrifică Rusia pentru Muntenegru și Bulgaria ca să creeze și să cultive rusofilismul din aceste două țări.

Dacă Rusia este silită să se înarmeze adesea ori cu o răbdare care întrece obișnuita ei politică de samavolnicie, aceasta se datorește Angliei și Austriei cari veghiază. Într'adevăr, acestea sunt țările peste interesele cărora ar trebui să treacă Rusia ca să-și poată realiza planurile de mărire. La nord, stăpânirea apelor aparține Angliei; la sud, în România și Peninsula Balcanică, Austria se consideră de mult stăpână asupra prezentului și viitorului economic al acestor țări. Nici Anglia, nici Austria, și odată cu ea aliata ei Germania, nu vor permite vre-odată ca Rusia să treacă peste drepturi considerate câștigate, și nu vor permite colosului nordului să se întindă și mai mult în dauna lor.

De altfel Anglia mai are cu Rusia și alte două izvoare de conflict: tendința Rusiei de-a concura la stăpânirea Mediteranei și eforturile ei de extensiune în Persia.

Primul izvor de conflict pare a amenința să se reverse cu deosebire acum când chestiunea Dardanelor poate lua din zi în zi un caracter foarte grav.

Singura scăpare a micilor popoare sunt marile neînțelegeri dintre Puterile mondiale. În aceste neînțelegeri rezidă acum speranța națiunilor cari n'au privilegiul numărului. Națiunile mici în apropiere de granița Rusiei până ce își vor putea valorifica dreptul de existență prin însuș dreptul sfânt la viață al oricărei națiuni, vor fi silit să se agate când de una, când de alta dintre Puteri, și nu vor avea altă grijă mai mare decât să caute care este constelațiunea internațională care le poate asigura cu succes existența lor națională.

Pentru Anglia politica de extensiune a Rusiei este un adevărat pericol. Într'adevăr, dacă Rusia ar reuși în planurile ei de-a fi stăpână pe Bosfor și în Persia, dacă ea ar pune stăpânire pe apele nordului, ar deveni cel mai puternic stat european, puternic și stăpân pe mare și de neînvinș pe uscat. Dispunând de o întindere de peste 25 milioane km. pătrați și de peste 150 milioane de suflete, Rusia ar dicta nu numai Europei, dar și lumii întregi.

Întăctatea pe care o are acum Anglia în politica internațională, ar trece, fără îndoială, de partea Rusiei și tot ce-au construit în imperiul britanic secole de frământări și de sacrificii, s'ar năruși la picioarele colosului slav care, în Europa cel puțin, n'ar mai avea de cine să se teamă.

Sute de ani de progres ar fi periclitați, popoarele mici ar simți călcâiul greu al politiceii de oprimare și de desființare și n'ar mai fi altă scăpare pentru Europa, odinioară continentul civilizației și democrație în mers spre triumful

final, decât doar revărsarea rasei galbene sau revoluția generală care să rupă definitiv lanțurile robiei.

Eventualitatea fatală a întăetății Rusiei, depinde numai de politica ce o va urmări și înfăptui Anglia.

Imperiul britanic este acum pe calea înarmărilor. Pe uscat și pe apă el se întărește. Credite noi sunt votate pentru îmbogățirea flotei și pentru mărirea numărului soldaților.

Singurul obiectiv însă al acestor înarmări pare a fi acum Germania. Firește, omul politic are în vedere înainte de toate pericolul imediat. Ori, nu este mai mare pericol pentru Anglia, în actualele împrejurări, decât politica de extensiune colonială a Germaniei, care dela 1870 încoace trăește în frigidurile imperialismului cel mai agresiv.

Cu aceste tendinți ale Germaniei luptă acum Anglia fațăș, deși oamenii ei politici știu că imperiul britanic mai are în afară de țara Kaiserului și alți dușmani.

Hotărârea cercurilor militare engleze ca să nu se renunțe la întăririle navale ale Angliei în marea Mediterană nu este îndreptată numai contra triplei alianțe. A spus-o doar un ministru englez: nu ne temem de un atac al flotelor austriace și italiene.

Conducătorii englezi știu foarte bine că alianța acestor două țări cu Germania nu este de natură să ducă la prea mari sacrificii pentru un aliat.

Credința că Anglia ar putea fi atacată de flota triplei alianțe este exagerată. În Mediterană, Anglia își rezervă mai departe stăpânirea în vederea unui viitor care până mai ieri părea îndepărtat, iar acum, de când cu zvonurile asupra intențiunii Rusiei de a face gesturi belicoase la porțile Bosforului, pare din ce în ce mai aproape de o încercare de realizare.

Anglia își fixează ca puncte strategice pentru flota ei în Mediterană, Gibraltarul și insula Malta. Cu aceasta imperiul britanic ocupă două pozițiuni de cea mai mare însemnătate pentru menținerea întăetății ei pe apă.

Hotărârea Angliei de a-și întări cu orice preț flota concentrată la Malta, este un mic semn cu degetul, care joacă mai mult înaintea ochilor Rusiei decât ai triplei alianțe. Aceasta se dovedește cu atât mai mult cu cât hotărârea Angliei vine puțin timp după îmbrățișarea caldă dela Baltisch-Port, dintre kaiser și țar.

Astfel planurile de mărire ale Rusiei se vor opri din nou în loc și vor lăsa loc calculului pregătitor de noi momente favorabile pentru politica de viitor a colosului nordului. **H. Z.**

Uniunea femeilor române și Orfelinatul.

Brașov, 14 August n. 1912.

Aceste două chestiuni sulate în o serie de articoli ai „Gazetei Transilvaniei” atât de subsemnată cât și de dl Dr. Valer Moldovanu, au deșteptat un viu interes în cercurile intelectuale ale centrelor românești. Fiind din multe părți rugată a continua și a pune stăruință la realizarea acestor însemnate proiecte, îmi țin de datorie a da următoarele deslușiri:

Înainte de toate resumiez încă odată părerea mea în această privință, susținând cu tărie că aceste două chestiuni sunt tocmai strâns legate una de alta. Chestiunea Orfelinatalui mă atinge cât se poate de mult, căci de fapt Orfelinatul român există, fiind creat tocmai de o Reuniune de femei, adică de Reuniunea femeilor române din Brașov. Acest Orfelinat de fetițe care funcționează de aproape douăzeci de ani încoace a adus roade bogate poporului nostru. Orfelinatul nostru stă în legătură cu un internat de fetițe cu școală de menaj și de industrie casnică, iar aici pe lângă elevele cu plată și orfelinele primesc educațiunea practică și necesară pentru viață. În faptul acesta este dovada cea mai eclatantă, că tocmai în sfera Reuniunilor de femei cade aceasta lucrare de binefacere, cari totodată au datoria morală de a îngriji și de educațiunea sufletească a orfanilor.

Reuniunile de femei au aproape toate ca scop binefacerea și educațiunea.

Reuniunea noastră a corespuns astfel de mult primelor cerințe față de această frumoasă problemă și în arhiva noastră este o lungă listă cu numele orfelinatelor adunate și adăpostite de către Reuniunea noastră de prin toată Transilvania și Ungaria.

Dacă începutul este făcut în mod atât de evident, nu ne rămâne oare datoria de a stăruii ca tocmai acest Orfelinat să fie mărit și alcătuit pentru orfanii de ambele sexe? Unde s'ar putea afla un centru mai frumos românesc, la care frații din toate părțile pelerinează, pentru ca să se ridice acestui scop de binefacere altarul cuvenit și monumentul de cultură națională.

Astfel cu experiențele făcute prin conducerea acestui internat-Orfelinat și din rezultatele practice obținute pe acest teren, am făcut un studiu, cu dorința de a îndemna și alte Reuniuni de femei să lucreze în această direcțiune de binefacere, pentru ca astfel să putem obține rezultate mai sigure până în cele mai depărtate unghiuri locuite de Români. — Deci am slevat ideea, ca să constituim Uniunea femeilor române din Transilvania și Ungaria, cu gândul că toate Reuniunile prin consfătuirea presidentelor și a bărbaților lor de încredere, cari sunt de obicei sfătuitoarii Reuniunilor, să se adune în congrese, în care să se stabilească și să se asimileze direcțiunea în care să lucreze.

În programul unui congres viitor al femeilor române era unul din punctele principale să îndemnăm și celelalte Reuniuni la o lucrare analogă pentru protejarea orfanilor, crescând fiecare sub scutul său o secție cât de mică pentru adăpostirea orfanilor rămași pe drumuri și expuși de a fi crescuți de mâni străine cu sentimente străine de neamul nostru.

Dar acesta este numai unul din punctele programului nostru. În direcțiunea de binefacere trebuie să aflăm mijloace, ca să creăm și alte izvoare de ajutor poporului nostru.

Bucătăriile populare pentru hrănirea săracilor cel puțin în timp de iarnă, zilele pentru bătrânii slăbiți și neputincioși, scutul zilnic pentru copilașii muncitorilor, cari pentru a-și putea câștiga hrana îi lasă în părăsire și altele din punct de vedere de binefacere cad în sfera activității feminine, care azi trebuie să se ridice la un nivel mai înalt și la o valoare mai mare.

Iară fiindcă sustin din nou, că la poporul nostru binefacerea merge mână în mână cu educațiunea, avem și pe acest teren chestiuni de mare însemnătate.

În scopul ca și țărâna română să se poată ridica la o educațiune cuvenită și la o stare, vom crea filiale sau despărțăminte de Reuniuni în comunele noastre sătești, instituind școli simple de gospodărie și de industrie casnică, promovând astfel industria casnică și procurându-i de bușeuri de desfacere pentru toată munca și pentru tot productul gospodăresc.

Și tot ceea ce s'ar mai putea face prin o lucrare consolidată feminină nu se poate calcula, căci ce nu stă în puterea și voința femeii, când are dorul să ajutoreze poporul său? În puterea femeii stă trăinicia poporului nostru.

Repetez astfel rugarea mea către toate Reuniunile de femei din Transilvania și Ungaria, cari nu au răspuns încă la apelul nostru să se anunțe la Reuniunea noastră pentru ca apoi să se poată face convocări speciale pentru un congres în timpul cel mai apropiat.

Tot pe această cale sunt rugate toate On. Redacțiuni ale ziarelor noastre să publice acest articol, pentru ca să se facă cunoscut în toate părțile românești, dându-ne astfel ajutor pentru realizarea cauzei noastre.

Maria B. Baiulescu.
presidenta R. F. R. din Brașov.

Aviz!

Abonații cari trimit orice fel de corespondențe, mandate poștale, etc. sunt rugați să binevoiască a scrie și nrul de pe fașie. Prin aceasta înlesnesc munca administrației.

Comedia dela Aiud.

Arad, 15 August.

Pentru comedia cu trenurile de lux dela Aiud s'a cheltuit atâta reclamă și bani încât involuntar ne așteptam la ceva mare și ne mai auzit. Asediarea Aiudului prin soldați și jandarmi, adunarea aderentilor cu arcanul precum și murdăriile polițienești săvârșite în legătură cu venirea șefului bandeii de înșelători ne făcea să credem, că, vezi, din cauza aceasta el are nevoie de cadre corăspunzătoare. Dar, ne-am înșelat. Vorbirea lui Lukács a fost lipsită de orice conținut serios. Din vorbirea aceasta am constatat, că d-sa și tovarășii d-sale nu bucuroși ar voi să părăsească fotoliile elegante.

Trecând la chestia reformei electorale, spune, că guvernul e deplin convins de necesitatea ei, un lucru pe care de altfel l'a spus de repetiteori la diferite ocazii. Scopul guvernului e, zice Lukács, ca viitoarele alegeri să se facă pe baza noii legi electorale. În ce privește hotarele până la cari se va lărgi legea electorală, asigură că acestea vor fi cele mai largi cu putință, peste cari dacă se va trece, se periclitează interesele vitale ale țării și națiunii. Nici un bun patriot nu poate să dorească trecerea acestor hotare. Trebuie să ținem cont de împrejurarea că noi trebuie să facem acum un pas cu mult mai mare, decât cum au făcut alte state atunci când au introdus sufragiul universal, pentru că noi în privința aceasta, am rămas mult îndărătul acelor state. Va trebui să dăm drepturi la clase întregi sociale, cari, atunci când s'a creiat actuala lege electorală, așa zicând, nici nu existau, și s'au dezvoltat numai mai târziu, odată cu progresele făcute pe terenul industriei, — astăzi însă joacă un însemnat rol în țară și cu drept cuvânt cer să fie împărțite și ele de drepturi politice. Regret, a spus Lukács, că nu sunt încă în situația, de-a vă face cunoscute astăzi, din acest loc, amănuntele proiectului meu de reformă electorală. Proiectul acesta nu a trecut încă prin toate retortele, prin cari trebuie să treacă orice proiect, înainte de a ajunge în fața publicității. Drept aceea dați-mi voie să vă schitez punctul de vedere al guvernului numai în liniiamente generale.

Noua lege electorală va fi bazată pe censul intelectual, și anume în așa fel, că aceia cari se află pe o treaptă mai înaintată de cultură vor avea drept de vot fără vre-o altă condițiune. Acelora însă cari se află pe o treaptă foarte joasă a culturii, trebuie să le impunem unele condițiuni cari, cred, nu contrazic universalitatea (??) și cari de altfel vor fi foarte neînsemnate, așa că oricine ușor le va putea împlini.

Acolo unde împrejurările permit, votarea va fi secretă. Suntem aderenti ai descentralizării, adică ai votării după comune mari și după notariate. Ținem mai presus de toate la curățenia alegerilor și vom îngriji, ca presiunea alegătorilor să fie în viitor absolut exclusă. Se va face și o nouă arondare a cercurilor electorale și în sfârșit vom grăbi după putință regularea din nou a legii electorale pentru comune și municipii, deoarece nici aceasta nu poate rămâne în starea de până acum.

La urmă Lukács mulțumește alegătorilor pentru sprijinul ce i-au dat în trecut și-i roagă ca și în viitor să i-l acorde cu aceeași hotărâre, căci sprijinindu-l pe el și pe prietini săi politici, sprijinesc adevărata muncă națională.

După adunare a avut loc un banchet somptuos, dela care, firește, n'au lipsit tămâierile „marilor patrioți și mântuitori de neam, Tisza și Lukács”, după vorba unui orator, setos, se vede, de a avansa cu un cias mai curând într'un post mai gras.

Instalarea episcopului Gherlei

Despre instalarea P. Sale episcopului Dr. V. Hossu „Unirei” i se scrie următoarele:

Marti în 6 August a. c. către 8 ore seara a sosit în Gherla doritul nostru episcop Dr. Vasile Hossu, însoțit de vicarul Hațegului Dr. V. Frențiu, de protonotarul orașului Hațeg Dr. Emil Socaciu și de ieromonahul dela mănăstirea Prislopului Leon I. Man. Ilustritatea Sa a venit cu automobilul dela Mureș-Osorheiu, unde și-a vizitat mormintele scumpilor părinți repauzați. În Gherla era necunoscut terminul sosirii Ilustrității Sale, cu toate acestea îndată după sosire s'a făcut aglomerare de popor, și s'au tras clopotele la amândouă bisericile din piață. Coborându-se din automobil, a mers de drept la capela episcopescă, unde ingenunchiând s'a rugat timp mai îndelungat.

A doua zi lăindu-se vestea sosirii noului Mire, s'a făcut o mișcare viuă în popor; Capitlul cathedral și clerul gremial s'a prezentat înaintea Ilustrității Sale, bineventându-l în termeni foarte călduroși vicarul capitular Rdsml prepozit Ioan Georgiu, la care a răspuns cu multă bunăvoință Ilustritatea Sa, salutând pe aceia, cari îi vor fi de ajutor în guvernarea vastei dieceze a Gherlei. După aceea Ilustritatea Sa a început a face vizite pe la șefii oficiolatelor, însoțit de notarul konzistorial M. O. D. Vasile Pordea, profesor de teologie, și continuând acele vizite după amiazi la onorațiilor din cler și mireni.

În 8 August la 10 ore a. m. ținând Veneratul Capitlul ședință, a invitat prin o deputațiune de doi membrii pe Ilustritatea Sa, spre a se publica actele de denumire și constituire întru Episcop al Gherlei, cari acte s'au fost predate aceluiaș Capitlul. Intrând episcopul în ședința Capitulară, luând locul presidial, a fost bineventat prin Rdsml prepozit Ioan Georgiu, apoi s'a dat cetire actului preînalt de denumire și preconizare din partea Sfinției Sale Pontificelui Roman Piu X-lea, cum și a bulei papale către cler și popor. Săvârșindu-se publicarea, Rdsml prepozit și vicar capitular, pri o vorbire pornită din adâncul inimei în termeni aleși și foarte călduroși, i-a gratuluit și respective a gratuluit diecezei pentru dobândirea unui Părinte ca Episcopul Hossu. — A predat chivernisirea diecezană înaltului Prelat.

Sfârșindu-se celea prescrie prin canoane referitor la întronizarea Episcopului în Scaunul Gherlei Ilustr. Sa a binevoit a denumi de vicar general episcopesc pe Rds. Ioan Georgiu, prepozit capitular.

Actul de preconizat și respective bula papală îndreptată către cler și popor, se va ceta din amvon în biserica parohială, care servește deocamdată și de biserică cathedrală, în Dumineca proximă, adică în 11 August c.

Binecuvântat cel ce vine într'un numele Domnului!

Să fie de bun augur începutul atât de frumos al pășirii Episcopului în slujba apostolice din dieceza Gherlei!

Coresp.

Dezastrul din Turcia.

Cutremurul continuă. — 500 mii de oameni fără adăpost. — Peste 300 morți.

Constantinopol, 31 Iulie v.

Cutremurile continuă în localitățile deja încercate. Martorii oculari afirmă, că un munte dintre Ghorno și Choro s'a scufundat. Se povestește că s'a văzut fum sau o formă de crater pe Tekfurdag. La Myriofito s'a auzit o explozie cu un ceas înainte de cutremurul care a avut loc.

Panica este de nedescris în sânul populației fanatice și superstițioase. Situația dificilă în afară, pe câmpul de război și la intrarea stămtorilor, răscoala din Albania și din celelalte provincii, numeroasele incendii din ultimul timp, la care se mai adaugă și dezastrul interminabil al cutremurelor, au pus poporul în cea mai mare neliniște.

Au loc pe străzi, în unele localități, scene de nedescris, poporul nemai găsind nicăiri un loc

sigur și temându-se mereu de noi primejdii, de noui dezastre, cari stau gata să se abată asupra imperiului otoman și a nenorociților locuitori. Zeci de cadavre zac încă sub dărâmături, și cari n'au putut fi încă ridicade din cauza numărului lor imens. Descompunerea acestor cadavre amenință cu o nouă primejdie: nașterea molimelor. 50 mii de oameni zac fără adăpost. Torpiloarele continuă să facă serviciul de ajutorare.

Azi au sosit primele amănunte din partea corespondentului ziarului „Arganotera” asupra groaznicii catastrofe care s'a întâmplat pe tărîmul mării de Marmara cu prilejul ultimului cutremur. Noile amănunte constituie niște tablouri groaznice de jale și nenorocire, tablouri cari amintesc în grozăvia lor catastrofa dela Messina. Familii întregi au fost îngropate sub dărâmăturile caselor prăbușite în urma cutremurului. Peste tot se văd oameni căutând cadavrele rudelor sau a copiilor lor.

În Hora, din 1200 de case n'au rămas decât 50 cari amenință și ele din zi în zi cu prăbușirea. Multe persoane au fost arse de vii. Sub dărâmături sau găsit o mamă care strângea copilul la sân. Amândoi erau morți. Un pompier care lucra la scoaterea victimelor de sub dărâmături, auzi deodată strigătul: atenție, nu-mi loviți capul. Dând la o parte dărâmăturile, pompierul dădu peste mai mulți oameni, dintre cari câțiva mai erau vii. Aceștia din urma de abia putură să spună pompierului că sub ei se mai află doi copii. Pompierul săpă mai departe și dădu peste cei doi copii. Amândoi trăiau încă. Un om care a fost scos de sub dărâmături a înebunit când auzi că fecia și cei patru copii ai săi au căzut pradă catastrofei.

Numărul morților căzuți pradă cutremurului se socotește la peste trei mii.

Pe fiecare zi sosesc la Constantinopol tot mai multe vapoare din regiunea cutremurului aducând numeroși răniți, cari sunt internați în diferite spitale.

În portul dela Galata unde ancorează vapoarele, se petrec scene sâșietoare. Mulți au murit, au înebunit sau au pierdut facultatea de-a vorbi, pe bordul vapoarelor. Acesta a fost cel mai mare cutremur de pământ pe care l-a simțit vre-odată Turcia.

Pe tărîmul mării de Marmara au fost incendiate ori s'au prăbușit cel puțin 3000 de case.

O comisiune tehnică va inspecta toate clădirile statului pentru a constata stricăciunile cauzate de cutremur. Turnul Seraskieratului a fost serios vătămat.

Pentru Liga aeriană din România

Iată textul circularei adresată de d. I. Lahovary, ministru de interne către toate administrațiile din țară.

Domnule,

După cum de sigur știți, în București s'a înființat sub președinția de onoare a A. S. R. Principele Ferdinand al României o societate cu caracter patriotic „Liga națională aeriană”, al căru scop este înzestrarea armatei române cu aeroplane.

Progresele făcute în aviațiune au arătat imensele servicii ce pot aduce aeroplanul armatei. De aceea toate statele fac sacrificii mari pentru înființarea de unități speciale de aviațiune. Țara noastră proporțional cu mijloacele de care dispunem a urmat exemplele bune date de celelalte țări. Însă ministerul de război nu are fonduri suficiente și progresele pe această cale sunt în legătură directă cu cheltuielile ce se fac. Ofițerii noștri cari s'au devotat acestei distinse specialități dând probe de însușiri deosebite, națiunea întreagă trebuie să țină seamă de munca depusă până în prezent în această direcție și de rezultatele ei, și să dea tot concursul pentru mergerea înainte care este strîns legată de adunarea sumelor necesare pentru procurarea a cât mai multe aeroplane.

Având toate acestea în vedere „Liga națională aeriană” trebuie să strîngă fonduri cât mai importante, singurul mijloc pentru atingerea scopului ce și-a propus.

Comitetul de direcțiune al Ligei a stabilit

până în prezent două moduri pentru strîngerea fondurilor:

1. Cotizațiile membrilor și
2. Instituirea unei subscripții publice.

Cei ce doresc să adereze la Liga acum ulterior constituirii sale, vor fi considerați:

a) Membri fondatori dacă subscriu 1000 lei vărsați imediat la cassa Ligei;

b) Membri pe viață cei ce varsă imediat 100 lei

c) Membri aderenți cei ce și iau angajamentul să plătească o cotizațiune anuală de 5 lei. Adeziunile însoțite de cotizațiunii se primesc la: Biroul provizor al Ligei în București str. C. A. Rosetti 7, între orele 5 și 7 p. m.

În dorința de a se obține cât mai multe adeziuni, vă înaintez, exemplare din prospectele Ligei naționale aeriene, rugându-vă ca pe de o parte să luați măsuri a fi răspândite prin... dv., iar pe de alta să întrebuițați toată autoritatea dv. morală, îndemnând pe cetățeni să devină membrii acestei ligi patriotice.

Subscripțiunea publică instituită pentru strîngerea de fonduri am primit să se facă prin organele administrative sub autoritatea și controlul nostru. De aceea vă rog cu insistență să dați tot concursul dv. și al funcționarilor dependenți, pentru a obține o deplină reușcă.

În acest scop vă înaintez un carnet care conține 100 liste de subscripție cu numerele dela ... până la ... spre a le pune în circulație prin persoanele, funcționari sau particulari binevoitori, în măsură de a aduna fonduri.

Termenul de circulație al fiecărei liste este de o lună de zile, prima lună socotindu-se până la 31 August a. c. Prin urmare veți pune în circulație listele pe serii, notând în cotorul registrului numele persoanelor cărora au fost încredințate. Aceștia le veți cere cu insistență ca la finele lunii să vă remită listele împreună cu sumele adunate, liberându-le alte liste din registru și menționând în cotorul listei totalul sumelor subscribe.

În primele zile ale fiecărei luni veți întocmi două broderouri cuprinzând numărul listelor, numele persoanelor cari au făcut colecta și totalul fiecărei liste. Un exemplar de broderou se va trimite nouă, iar celălalt, însoțit de listele retrase și de sumele adunate, se va înainta comitetului Ligei naționale aeriene.

Carnetele epuizate se vor trimite ministerului de interne, avându-se de grijă însă ca ele să conțină cotoarele complete.

Cred de prisos să vă pun în vedere că trebuie să însărcinați pe cel mai bun funcționar cu aceste lucrări.

Nu pot termina domnule... fără a reveni asupra importanței ce are această subscripțiune publică. Faptul că ea se face sub auspiciile administrației și controlul ministerului de interne este un imbold mai mult pentru asigurarea reușitei pe care contăm.

Criza din Turcia.

Arad, 16 August.

Împlinirea pretensiunilor albaneze dă speranță la restabilirea deplină mersului normal al afacerilor interne ale Turciei. Guvernul a apucat pe drumul cel mai înțelept, când, contrar guvernelor anterioare, s'a pus pe punctul de vedere al unei politici îngăduitoare și astfel s'a ajuns, că stările din Turcia azi sunt cu mult mai favorabile. La Üsküb au sosit mai multe mii de albanezi, dar intrarea lor în oraș s'a petrecut în liniște cea mai mare, încât miliția n'a avut nici un motiv de a interveni.

Acțiunea contelui Berchtold, ca Puterile să păsească colectiv în ajutor guvernului otoman, a fost primită cu multă simpatie în Germania și probabil aceeași primire o va afla și în diplomația celorlalte Puteri.

Presă franceză voiește a vedea în acest pas al ministrului de externe al monarhiei austro-ungare o tendință de a scoate popoarele balcanice de sub influența Rusiei și amenință că Franța

în caz dacă se va adevăra aceasta, se va opune. Liniștea în Balcani e însă de mare interes pentru monarhia austro-ungară și acțiunea aceasta va fi totodată și o bună ocazie pentru a se afla mijloacele potrivite de a se pune capăt războiului italo-turc. De aceea se crede, că Puterile nu vor ezita de a începe un schimb de idei în interesul păcii.

Telegramele despre evenimentele mai recente sunt următoarele:

Presă germană despre acțiunea contelui Berchtold.

Berlin. — Ziarele berlineze scriu pe larg și cu multă simpatie despre inițiativa contelui Berchtold. Ziarul „Vossische Zeitung” scrie: Străduința Austro-Ungariei de a mântui Balcanul de o catastrofă și de a reține popoarele sanguinice din Balcan dela întreprinderea unor pași, cari nu vor mai putea fi reparați, a luat prin pașul diplomatic o formă hotărâtă. Ministrul de externe al monarhiei dunărene a făcut Puterilor propunerea, ca referitor la situația internă a Turciei să se pornească un schimb de idei. Propunerea contelui Berchtold, ca Puterile să-și facă cunoscute punctele lor de vedere referitor la chestiile balcanice, și ceace se dorește a se ajunge prin aceasta corespunde deplin aceluia cadru, în care s'a mișcat până acum politica Puterilor, ca popoarele balcanice și guvernele otomane să fie reținute dela pași agresivi. E tendința, ca în oricine să producă simțământul, că Puterile nu numai se interesează, ci și voesc a-i și sprijini în munca lor pe bărbatii de stat ai Turciei.

Impresia în Paris.

Paris. — Acțiunea intenționată de Austro-Ungaria pentru prevenirea complicațiilor în sud-ostul Europei a surprins presa din Paris, care a fost de tot nepregătită la aceasta. Astfel față cu planul contelui Berchtold va lua o atitudine, numai după ce se va ști ce responsabilitate va lua Austro-Ungaria asupra sa. Intenția contelui Berchtold nu va afla aci nici un sprijin, ci din contră va fi combătută dacă se va afla intenția cabinetului din Viena de a obliga cu orice preț statele creștine din Balcan și totodată de a scoate de sub influența rusească Muntenegru, Serbia și Bulgaria. Dătător de ton e aci în primul rând cât de mare e încrederea cercurilor din Petersburg în desinteresul guvernului din Viena. Numai în al doilea rând se ia în considerare, că oare amestecul în afacerile interne ale Turciei nu e prea timpuriu. Și se crede aci că ar contribui mult mai mult la o liniștire în Turcia și în statele învecinate, dacă însuș Poarta ar face o inițiativă, comunicând Puterilor programul său de descentralizare, decât dacă inițiativa se face din afară.

Liniște în Albania.

Salonic. — Restabilindu-se tot mai mult liniștea în Albania, de prezent sunt în curs de tratative, ca o parte a trupelor să fie retrase. Se vestește că trupele din Salonic și Dedeagaci se vor reîntoarce la garnizoanele lor, după ce Ibrahim Pașa a declarat, că în continuarea tratativelor nu se vor mai ivi dificultăți. La Elbasar au sosit 15 fruntași ai albanezilor de sud, cari voesc să afle dela Hassan Bey despre starea tratativelor din Pristina.

Üsküb. — Vineri au sosit aci la vre-o 4000 albanezi sub conducerea lui Riza Bey. Intrarea în oraș s'a petrecut fără nici un incident. Din Djakova și Prizrend au mai sosit încă 1000 de albanezi în liniștea cea mai mare. Miliția stă gata în casarmă pentru orice eventualitate. Toate străzile orașului sunt pline de albanezi armați.

Conflictul cu Muntenegru.

Constantinopol. — În consiliul de miniștri noaptea întreagă s'a desbătut asupra conflictului cu Muntenegru pe baza informațiilor date de comisariul de graniță turcesc. În raportul comisariului se spune, că regele Nicolae a declarat referitor la mobilizarea armatei că Muntenegru trebuie să-și apere drepturile sale. Regele Nicolae s'a plâns, că Poarta întârzie să sancționeze protocolul referitor la regularea graniței.

CRONICA ȘCOLARĂ

A V I Z !

-- Școala diecezană de fete din Arad.

Se aduce la cunoștință celor interesați, că începerea anului școlar la institutul nostru va avea loc pe lângă următoarele schimbări față de anușul școlar publicat anterior:

ln 1 (14) Septemvrie c. *conferință profesorală.*

ln 3 (16) și 4 (17) Septemvrie *inscrierile.*

ln 5 (18) Septemvrie c. *examenle diferențiale sau de primire.*

ln 6 (19) Septemvrie *începerea prelegerilor.*

ln afară de aceste modificări, anușul școlar, publicat de Veneratul Consistor din Arad sub Nr. 3412—1912, rămâne neschimbat.

Arad, la 1 (14) August 1912.

Directiunea școlii.

INFORMAȚIUNI

Arad, 15 August n. 1912.

Pentru fondul ziaristilor români. Dl avocat *Dr. Alexandru Morar* din Caransebeș, a dovedit o înaltă înțelegere a necesităților noastre de primul ordin, dăruind pentru fondul ziaristilor români din Ungaria frumoasa sumă de 100 coroane. Acest gest se impune cu atât mai mult, cu cât d-nul Morar este unul din cei mai tineri avocați români.

Trăiască!

Un nou eveniment cultural în Lipova. Ni-se anunță: Față de concertul pe care distinsa noastră artistă d-șoara *Dora Lepa*, soprană legeră, eminenta elevă a Conservatorului de muzică din București, îl va organiza în Lipova în ziua de 15/28 August (Adorm. Născ. de Dumnezeu) cu concursul apreciatei noastre pianistă *Eleonora Luca* și a corului „Doina” din Lipova sub conducerea destoinicului învățător *I. Putici*, — se manifestă un deosebit interes. Comitetul aranjator a luat toate măsurile pentru buna primire a oaspeților din loc și jur. Din parte-ne îndemnăm on. public românesc să onoreze cu o prezență cât se poate de numeroasă frumosul concert al distinsei noastre artiste, care în felul acesta voiește să-și arate dragostea ce păstrează ținutului acestuia, leagămul copilăriei sale.

După tãmbãlãul dela Aiud. Partidul kosuthist din Aiud, intrunindu-se ieri cu ocazia dării de seamă a primului ministru Lukács a primit o moțiune de protestare, în care se spune între altele că, un regim de teroare și groază atât de revoltător ca regimul care a stăpânit acum timp de două zile în Aiud, nu a mai fost văzut de bunii calvini de acolo decât în 1849 în 8 Ianuarie, când știut este că valachii au masacrat întreagă populația nobilului oraș.

Frumoase lucruri, nu-i vorba, în Aiudul ăsta!

Serbările „Ligei Culturale.” Lumina electrică instalată în grabă la serbările din anul trecut a fost totuși multumitoare. Anul acesta însă se începe chiar din cursul acestei săptămâni a se instala de cătră școala de electricieni a primăriei Capitalei, de sub conducerea dlui inginer Leonida, conductele pentru a da cea mai splendidă lumină electrică în întreg parcul expoziției: aleea principală, aleele laterale, arene, pavilioane, palatul artelor etc. Marele far din piața Elisabeta, din față, va fi

de asemenea luminat, lucru care nu s'a mai făcut din 1906.

Acest element principal va avea feeria din timpul expoziției jubilare.

La Arenele romane se vor da în fiecare din cele 4 zile ale serbărilor (26—29 Aug.) spectacole organizate special și după un program precis. Începând dela orele 2 jum. — 6 vor avea loc: concursuri de frumusețe pentru copii, și pentru doamne și domnișoare, lupte atletice pentru șampionat, coruri, reprezentarea „Povestei Neamului” etc. Seara, începând dela 8 jum. în sus vor fi reprezentațiile speciale ale marelui cinema „Clasic.”

Toate acestea se fac în schimbul a 1 leu pentru care se dă și un bilet al loteriei Ligei, de o egală valoare, care participă la tragerea II. ce va avea loc la 21 Nov. când vor eși 467 câștiguri în valoare totală de 37,750 lei din care unul de 10,000 lei, unul de 5,000, 5 de câte 1000 etc.

Concertul Mărcuș-Crișan apreciat de „Sieb. D. Tageblatt” din Sibiu: despre concertul artiștilor noștri dat în Sebeșul-săsesc în 21 Iulie c. scrie corespondentul numitului ziar în numărul din 12 August următoarele: „De încheiere trebuie să fac amintire și despre un eveniment muzical: Doi tineri artiști români, cari acum au absolvat academia de muzică din Vienna, St. Mărcuș și I. Crișanu, au dat într'un concert probe despre arta lor. Mărcuș dispune de un tenor de-o frumusețe rară, extraordinar de simpatice, care te cucerește pe nesimțite, pe care l'a desvoltat într'un șir de cântări românești, dar mai expresiv în aria lui Canio din „Bajazzo”. Crișanu are un bariton dulce, foarte expresiv care denotă — întocmai ca și tenorul dlui Mărcuș — o îngrijire și o școală excelentă. Amândoi au cântat cu o stăpânire tehnică absolută și cu un bun gust muzical. Peste tot: a fost o seară plină de delicii cu dovezile unei culturi vrednică de toată considerarea”.

Mare foc în Siria. Ni-se scrie: Mercuri seara ședeam neliniștit în odaie, par că presimțeam, că are să se întâmple ceva. M'am culcat, dar par'că cineva îmi alunga somnul; și înzind câte un chibrit, mă uitam intruna la ceasornic.

La orele 10 deodată tresării spăriat de sunetele clopotelor, trase în dungă. Repede am sărit din pat și uitându-mă prin fereastră, am văzut coastele viilor luminate, ca ziua de razele soarelui.

E foc! — am strigat — și luându-mi hainele pe mine, am alergat în partea, unde se vedea spuza urcându-se în aer, ca din craterul unui vulcan. În fugă m'a ajuns o trăsură, ce ducea o pompă dela casa comunală; lângă pompă ședea numai un singur om, ce mâna caii.

Mă urcai și eu lângă el și am început a striga din răspuțeri, căci alt mod nu aveam, a trezi oamenii din somn, dar când am lăsat comuna în urmă, văzând flăcările horibile făl-făind și luminând întreg câmpul, mi s'a înădușit vocea, ca și când m'ar fi strâns cineva de gât. Funiul gros, alburii se învălea cu norii negri, ce acopereau stelele.

Cu aparatele ce aveam era imposibilă stângerea focului uriaș, nefiind nici unul între noi, care să se îi priceput la stângerea focului.

Te prindeau fiori, văzând pe bieții oameni, cari eri-alaltăeri cu atâta bucurie priveau la roada adunată prin atâta truda, făcându-și mii de planuri, cum o să se ușureze de greutatea cu banii scilicite, ce au să-i capete pe grâu; azi desperați tăvălindu-se în vaețe pe jos, cu ochii plini de lacrimi.

Au ars grâu netreierat în valoare de circa 30,000 cor. și mașina de treierat a lui C. Borlea, cu alte recușite în valoare de 10,000 cor. Flăcările dela jirezi la jirezi erau înbinate. Între ele a fost rămas un vas cu apă, de cum au fost cinat lucrătorii. Apa în el forfotea fierbând și eșea în spume peste gura vasului.

Mașina de treierat par'că era un schelet de jăratec, ce în câteva momente a căzut gramadă, topindu-se ferul de căldura groaznică. Șopârlele și soarecii fugeau care încătrău, să-și scape viața de moartea îngrozitoare. E foarte trist, căci partea cea mai mare a grâului a fost

a unor oameni săraci, cari au lucrat pământuri în arândă, numai să poată înainta; azi vor fi siliți să-și vândă casa, ca să poată plăti arândă. Asigurat nu a fost nimic afară de mașina de treierat.

E și mai trist, că o comună, care numără peste 8000 de locuitori, nu are pompieri. Eu așa cred, că aceasta e numai din lipsa conducătorilor.

Deci rog pe d-nii: Dr. Emil Monța, Dr. Suciu, Dr. Boțoc, Bogoevici etc. să binevoiască ori care dintre d-lor a lua sarcina înființării unei societăți de pompieri românească, cu comandă în limba noastră maternă, ceiace ar fi un lucru nespun de frumos și necesar. Iar pentru aparate corăspunzătoare, sper că se va îngrijii comuna.

Acesta ar fi un lucru neapărat delipsă, căci și acum numai îndurarea lui Dumnezeu, că a trimis ploaie, a împedecat întinderea focului, altcum ajungea chiar și în comună.

Să arătăm maghiarilor din loc, căci societatea lor de pompieri s'a împrăștiat din neînțelegerea lor, iar noi să o alcătuim prin înțelegere, ajutând deaproapele nostru, când e în rău. — Buciumanul.

Cine este eroina scandalului din Constanța. Despre scandalul din Constanța un ziar din România primește următoarele amănunte: Baroneasa de Hohenhaum care a avut de suferit la Constanța gestul puțin cavaleresc al câtorva ofițeri români, nu este de fapt decât fosta baronesă Roza de Schönberger, cunoscută aci sub numele de „frumoasa Roza”.

Baroneasa de Schönberger este o aventurieră expulzată acum 4 ani din Budapesta din cauză că jucase un rol nu tocmai frumos într'o afacere de santaj în care era să cadă victimă un arhiduce austriac și în care era amestecat și fostul ministru de justiție ungar Polonyi. După expulzarea baronesei de Schönberger din Budapesta, soțul ei i-a intentat proces de divorț. Puțin după aceasta, baronul german Hohenau o luă în căsătorie. Acesta este actualmente internat într'un sanatoriu din cauza paraliziei. Baroneasa de Hohenau are o fiică în vârstă de 16 ani care a debutat ca dansatoare într'o localitate balneară de lângă Constantinopol. La 1 August st. n. expirându-i-se contractul, mama ei voi să plece cu dânsa la Constanța unde trebuia să fie angajată. În ultimul timp baroneasa a încercat să i se anuleze decretul de expulzare din Budapesta dar n'a reușit.

Deraierea unui accelerat. Ni-se scrie: Ieri seară trenul accelerat nr. 783 a deraiat în gara Oreszlámos. Sunt numeroși răniți și 1 mort. După ce a deraiat trenul a mai alergat o distanță de 300 m. când apoi aproape toate vagoarele s'au răsturna iar vagonul ultim s'a rupt în două. Era o piângere și vaiete sfâșietoare. Se crede, că nefericirea a fost pricinuită din cauza schimbărei greșite a macazului.

Băile de sare din Sebeșul-săsesc. Ni-se scrie următoarele: Luni, în 12 l. c. au fost predate serviciului public băile de sare, clădite în vara aceasta în orașul Sebeșul-săsesc. Apa la aceste băi se conduce prin canal dela un izvor situat la 4 chlm. departe de oraș. Analiza apei, făcută la timpul său, a fost cât se poate de favorabilă și oamenii pricepători leagă mari speranțe de efectele ce le va avea această apă asupra morburilor diferite și îndeosebi asupra reumatismului. Fiind băile clădite după toate recerînțele moderne și chiar în centrul orașului sunt prospecte ca să fie vizitate pe viitor și de lume străină, care aici poate trăi ușor fără a se păgubi prea tare materialicește. Se pot face băi sărate în bazine deschise și în cabine, apoi băi de apă dulce în cabine, băi de acid carbonic, băi electrice. Băile vor fi deschise și peste iarnă, dar deocamdată iarna nu se vor putea face băi de apă sărată. E însă speranță că se va putea obține dela minister concesiune și pentru astfel de băi. Stabilimentul acesta s'a creat printr'o societate pe acții, fiind acționari principali două bănci săsești cu câte 30,000 cor. și una românească cu 10,000 cor., apoi decanul cu 5000 cor., iar restul până la 100,000 cor. se repartizează pe particulari. — Tot în acest

orașel, unde Românii formează două din trei părți ale populației, s'a clădit și un spital public foarte modern aranjat, care se va preda destinației probabil pe la sfârșitul lunii August. Pentru crearea acestor două instituții de mare însemnătate pentru oraș și în special pentru Români și-au câștigat multe persoane deosebite merite, dar ca inițiator și neobosit conducător al lucrărilor migăloase și-a asigurat recunoștința publică primarul orașului d. Iohann Schöpp.

Aeroplanele la manevrele din Dobrogea. Zilele trecute s'au făcut la Constanța experiențe cu transmiterea de telegrame de pe un aeroplan de către locotenentul St. Protopopescu, profesor la școala de aviație de la Cotroceni. Experiențele s'au făcut în fața unei comisiuni numite de ministrul de războiu și care era compusă din d-nii general M. Boteanu, inspectorul genului, generalul R. Boteanu comandantul corpului V. de armată, căpitanul Gemineanu, șeful stațiilor de telegrafie fără fir ale genului și locot. Sorescu, șeful stațiilor marinei. Experiențele au dat cele mai frumoase rezultate și au dovedit că aparatele d-ilor căpitan Dan Zaharia și Rothlender corespund speranțelor generale. Aceste experiențe vor continua la marile manevre din anul acesta pe o distanță de 100 km., bătaia maximă a stației de transmitere din aeroplane.

Aparatele vor fi instalate pe noul Farman, 70 cai putere, pilotat de locot. St. Protopopescu, având la bord aparatele inventatorilor precum și un pasager telegrafist.

Presa italiană despre Caragiale Ziarul „Piccolo” din Fricst publică un articol despre Caragiale cuprinzând unele greșeli: astfel autorul crede că, Caragiale a fost cândva artist la un teatru de varietăți, apoi a fost descoperit de Eminescu, care l-a protejat moralmente și materialmente.

Trece între piesele lui „Dinte pentru dinte” și zice că a murit ca ziarist la Berlin. În trăsuri generale însă redă bine caracterul operei lui Caragiale și în tot cazul vorbește foarte elogios despre dânsul. Sfârșește zicând că prin moartea lui România pierde pe cel mai mare scriitor contemporan iar omenirea nu pe unul din cei mai mici.

Un portret al compozitorului Dima. Din Viena primim știrea, că contele Guiscardo di Sbrojavacca a terminat portretul în aqua-forte al compozitorului muzical român George Dima. Portretul va fi curând expus în Viena.

Moartea lui Jules Massenet. Jules Emile Frédéric Massenet, unul din cei mai de seamă compozitori francezi, s'a născut la Montand, la 12 Mai 1842. Tatăl său, fost ofițer sub Napoleon I, se așază la Paris în 1848 și atunci micul Massenet, în vârstă de șase ani, luă prima lecție de pian; după câțiva ani, în 1852 fu primit la conservator.

Massenet n'a fost dintre elevii cei mai străluciți; iar după câțiva timp părinții lui fiind siliți să se mute în Chambéry el întrerupse cu totul studiul muzicii. El reia însă mai târziu urmând clasa de armonie la Reher și compoziția la Ambrosio Thomas. De astădată se distinse și în 1863 câpătă premiul Romei pentru cantata David Rizzio. Tot în timpul acesta compuse câteva melodioase bucăți pentru pian, un requiem și poezia simfonică Pompeia. Intors din Roma în 1867, se căsătorii cu d-na de Sainte-Marie. Pe atunci îi mergea foarte prost. Ca să aibă cu ce trăi dădea lecții de muzică și cânta în orchestra teatrului Porte Saint-Martin. La 3 Aprilie 1867 îi fu dat în fine să se manifesteze la Opera comică cu la Grand Tante. Urmări: Don Cozar de Bazan, Maria Magdalena, Eve, Le roi de Lahore, Herodiade, Le Cid, Esclarmonde. Cu aceste lucrări el își stabilă reputația și ele fură cu atât mai bine primite cu cât în Franța se ducea pe atunci o luptă disperată în contra cuceritorului Wagner. Massenet nu luă parte la acea luptă, nici în favoarea, nici în contra lui Wagner. El își urmă munca lui, creând mereu acele opere cari, toate, poartă pecetea individualității lui. La 19 Ianuarie 1884 el atinse în sfârșit adevărata glorie, cu reprezentarea operei Manon. Aceasta deveni repede universală, fiind dată întâi la Viena și apoi — pretutindeni.

De aci încolo, se înțelege, n'a mai întâlnit nici o piedică, directorii și impresarii din toată lumea îi dădeau asaluri, ca să își asigure de mai înainte prima

reprezentare a operelor lui ulterioare. A fost o bună răsplată, care-l mângăia de mizeriile tinereții, mizerii pe cari le-a povestit fără amărăciune, ci mai curând cu o vie plăcere, în memoriile ce-a scris „pentru nepoții lui”.

Massenet n'a fost numai admirat pentru lucrările lui, ci a fost și iubit, ca om. Aceasta s'a văzut cu prilejul împlinirii a 70 de ani, la 12 Mai. Iubit de toți căți l-au cunoscut și mai ales de elevii lui, căci încă dela 1878 a fost profesor de compoziție la conservatorul din Paris, unde a moștenit locul lui Fr. Bazin. Dintre elevii lui au ajuns celebri: Charpentier, Rabaud, Dupont, Bruneau, Leroux, Pierné, Marty, Reynaldo Hahn, etc.

Timp de peste 30 de ani Massenet a făcut parte și din consiliul superior al învățământului, având de colegi oameni ca Fauré, Saint-Saens, Brieux, Lavedan și Capus.

Cei 51 milionari mai de seamă. Intr'o vorbire ținută de către Jeff Davis, senatorul statului Arcansas, despre proprietarii mai de seamă și mari financieri din Statele-Unite, senatorul citește o listă a milionarilor mai mari, precum urmează:

John D. Rockefeller	600 mil. dolari
Andreew Carnegie	300 „ „
W. W. Astor	300 „ „
J. Pierpont Morgan	150 „ „
William Rockefeller	100 „ „
W. K. Vanderbilt	100 „ „
Mrs. Hetty Green	40 „ „
Mrs. W. Walker	35 „ „
H. C. Frick	80 „ „
D. O. Mills	75 „ „
Marschad Field, jr	75 „ „
Henry M. Flagler	75 „ „
J. J. Hill	60 „ „
J. D. Archold	60 „ „
Oliver Payne	60 „ „
J. B. Haggins	50 „ „
James Henry Smith	50 „ „
Henry Phipps	50 „ „
Alfred G. Vanderbilt	40 „ „
George Gould	40 „ „
J. Ogden Armour	40 „ „
E. T. Gerry	40 „ „
Robert W. Goelet	40 „ „
J. H. Flagler	40 „ „
Claus Spreckels	40 „ „
W. F. Hawemeyer	30 „ „
Jacob H. Schiff	30 „ „
P. A. B. Widener	30 „ „
George F. Baker	25 „ „
August Belmont	25 „ „
James Stillmann	25 „ „
Norman B Ream	25 „ „
James G. Bennett	25 „ „
John G. Moore	25 „ „
D. G. Reid	25 „ „
Frederick Pabst	25 „ „
William D. Sloane	25 „ „
William B. Leeds	25 „ „
James P. Duke	25 „ „
A. N. Brady	25 „ „
Geo. W. Vanderbilt	25 „ „
Fred. W. Vanderbilt	20 „ „

Senatorul Davis, n'a trecut în lista lui și pe milionarii încetați din viață: H. H. Rogers, Russell Sage, Henry O. Havemeyer, John V. Gates.

Descoperirea unui teribil complot contra Țarului. Ziarul englez „Daily News” anunță din Odesa că s'a descoperit la Sevastopol un complot senzațional contra țarului Rusiei. 16 marinari de pe vasul de războiu „Ivan Zlatan” au fost arestați bănuți fiind că au pus la cale prinderea și luarea ca prizonier a țarului.

Ziarul „Daily Leader” află acum din Sevastopol că tribunalul marțial a condamnat pe zece inși la moarte, 4 din ei fiind și executați imediat. „Daily Leader” remarcă faptul că această conspirație a avut un caracter mult mai primejdios decât conspriația din 1905 de pe Potemkin. Conspirația a pornit dela echipamentul bastimentului de război „Ivan Slaton Ruse”. Planul conjurațiilor era să atace yactul imperial „Standard” în momentul când și familia țarului se găsea pe bord, făcându-i prizonieri pe toți. Aveau de gând să-l omoare pe țar dacă n'ar fi voit să abdice de bună voie. Capturarea yachtului „Standard” ar fi fost apoi semnalul revoluției generale pentru flotă din marea Baltică. S'a găsit însă un trădător între

conspiratori, care i-a denunțat, făcându-i prizonieri.

Ciocnire cu un munte de gheață. Din Montreal se anunță că un vapor al societății „Allan” s'a ciocnit lângă Bel-Island cu un munte de gheață. Pe vapor se găseau 100 de pasageri. Vaporul a putut ajunge cu o mare întârziere la Liverpool, nefiind grav avariat.

Accident de tren. În urma ploilor din timpul din urmă trenul mixt care mergea dela Veneția la Roma, a deraiat lângă Elettri. Locomotiva și primul vagon au sărit de pe șine, înămolindu-se. Restul vagoanelor au venit peste acestea, urcându-se pe ele. Doi pasageri au fost ucși, iar 51 grav răniți. Mulți dintre aceștia sunt în agonie.

Patrioții cari îl adoară pe Gusti. Se știe, că secretarul de stat. Kálmán Gusti, are foarte mulți admiratori. Dintre aceștia amintim pe ungurii cei mai veritabili: Morit de Kis, Emil, apoi Ludvig Pollák, Szabó alias Schneider, Smiel-Sebestyén David, Bela Nagyfekete, Blau, Brecher, Deutsch, Fischer, Forfota, Genersich, Gresics, Havas, Heigel, Hirsch, Horovitz, Lunász, Konrád, Laub, Leicht, Lendvay Séh, Steiner, Váczy, Valentin și Dr. Veszprémy, — pe ceilalți e de prisos să-i mai amintim, deoarece aceia parte sunt unguri, parte s'au maghiarizat. Duhul lui Searaotchi să-i adumbrească pe toți!

O nouă catastrofă în Germania. Din Dortmund vine știrea, că pe când lucrătorii erau ocupați la crasierul aparținând minei Kaisersthal, gazurile produse acolo din cauza umezelei, au făcut explozie. O parte din crasier s'a prăbușit; numai 3 sau 4 lucrători au scăpat. Până acum s'au scos 12 cadavre cu totul carbonizate; câțiva morți se află încă sub dărâtmături.

După exploziune, o mare cantitate de grăsimi topindu-se și alunecând pe crasier a acoperit 11 lucrători; toți au fost ucși.

Sfârșitul celui mai vechiu ziar din lume. O depeșă din Peking anunță că președintele republicii chineze, Iuan-Shi-Kai, a interzis pentru totdeauna apariția ziarului „King-Vao”. Prin această interdicție dispăre cel mai vechiu ziar din lume. În istoria jurnalistică chineze și al jurnalistică în general, ziarul „King-Vao” ocupă într'adevăr locul cel mai de seamă. Timp de 1500 de ani ziarul acesta a înregistrat cu exactitate cele mai însemnate întâmplări din lume și a exercitat o mare înruiere asupra societății chineze.

Intr'o vreme în care nici nu se bănuia măcar în Europa despre arta imprimeriei și despre jurnalistică, chinezul Gon-Chung inventă un mijloc pentru fabricarea de litere din plumb și argint și întemeia, sub domnia împăratului Fin-Chuang-Tsang, în anul 400 după Christos, ziarul „King-Vao”, care apăru neîntrerupt până în ziua de azi. La început ziarul se tipărea pe 10 foi de mătase galbene, cari legate în formă de broșură, erau trimise personalităților înalte. Cu vremea, ziarul deveni foaia cea mai răspândită din China.

În biblioteca imperială din China sunt păstrate documete interesante, referitoare la istoria acestui ziar, cel mai vechiu din toate. Redactorii-șefi ai ziarului au dat adeseori dovadă de un curaj fără seamăn și de un mare patriotism. Așa, prin veacul al optălea, redactorul-șef al lui „King-Vao” acuzase pe prințul imperial Fin-Mo-Ling de înaltă trădare, fapt pentru care fu supus unor groaznice torturi și în cele din urmă fu osândit la moarte pe rug. Deasemenea ziarul acesta răspândise, cu 900 de ani înainte, idei cari au un caracter foarte modern. Anume, prin secolul al doisprezecelea, redactorul-șef al lui „King-Vao” avusese curajul să invite guvernul să facă abstracție de tradiție și de ceremonii și „să trimeată în Europa oameni înțelepți, pentru ca acolo să învețe să vadă și să audă.”

Pentru acest sfat, de asemenea, redactorul, pe atunci cunoscutul poet Gur-Nu-Tsang, fu decapitat; capul său cu urechile tăiate și limba scoasă fu expus apoi în toate orașele Chinei de Nord.

Conjurații din Belgrad urmărite. Reprezentantul ex-reginei Natalia s'a adresat autorităților din Belgrad cu rugămintă de a i se da

concursul spre a putea găsi pe hoții cari, în timpul morții regelui Alexandru au furat diverse hârtii de valoare, în sumă totală de peste un milion de dinari. Regele Alexandru era părtaș la numeroase întreprinderi comerciale și industriale și posedea acțiuni cari au dispărut, fără urmă după moartea sa. În același timp autoritățile au fost sesizate și asupra faptului că unul din conjurați a depus zilele trecute amanet cerceii reginei Draga, cari au o valoare de 60.000 lei și pe care voia să-i vândă cu câteva mii de lei.

„Vreau să mă fac frate!” Intre altele veacul nostru se caracterizează prin mulțimea sistemelor noi de escrocherii și hoții, ai căror în deobște sunt oameni tineri. Așa, zilele trecute, la mănăstirea Vărzărești (jud. R.-Sărat), în România, s'a prezentat un tânăr, Elefterie, din Cernovada, în vârstă de 19 ai, bineșor îmbrăcat, arătând dorința să-și facă aici prepararea pentru a deveni călugăr, adică să se facă „frate”. El aducea o recomandatie dela un frate din mănăstirea Dălhăuți (jud. R.-Sărat). Fără să bănuiască buna lui credință, starețul mănăstirii, părintele Pavel, unul dintre cei mai distinși monahi, nu s'a mai interesat de indentitatea lui, mai cu seamă că el spunea că are un unchiu colonel, că e de familie bună și are avere.

Dar a doua zi de dimineață, după ce originalul „frate”, împrumută dela tânărul Luca, frate în mănăstirea Vărzărești, care îl luase pe lângă el, rufe pentru schimb, dispăru luând ca amintire suma de 100 lei, pe care bietul „frate” Luca o adunase cu multă trudă și o avea în sertarul mesei sale.

Distrugerea unui pod de pe Volga. După informațiile primite din Iaroslav mânerul podului ce acum se zidește peste râul Volga în urma unei furtuni ce s'a deslănțuit pe acolo s'a rupt. Doi muncitori și-au aflat moartea, iar alți doi s'au vulnerat.

x Cine are trebuință de trăsură ori birjă frumoasă, e de prisos să-și trimeată banii la Budapesta ori să-i deie fabricantilor din străinătate, deoarece dela fabrica de trăsuri (în casă proprie) a lui *Kardos Gyula* din *Timișoara-Fabrică* (Temesvár-Gyárvaros) str. Háromkirály se pot procura trăsuri foarte frumoase, docae (sandlauer) ușoare și birje elegante cu prețurile ieftine. În fabrica aceasta — provăzută cu cele mai moderne mașini se lucrează repede și în mod neexceptionabil, iar dela bogatul magazin al proprietarului se pot procura cu prețuri ieftine orice obiecte începând dela cele mai simple roți de trăsuri până la cele de birje. Reparările se fac prompt și cu prețuri ieftine. Atragem atențiunea on. public asupra acestei firme.

x A încetat! căderea părului : eluia, care întrebunțează renumitul și miraculosul balsam „Venusul” pentru păr al lui dr. Șepețianu. Balsamul acesta ajută creșterea, împedecă căderea părului și încetează total mătreața. de vânzare la *Toth Adorján, drogheria la „Venus”. Lugoj-Lugos.* Tot aci se capătă și renumita cremă „Venus”.
16 150 — 30

x „Tokio” extirpător de bătăături. Se poate folosi cu succes contra bătăăturilor (la picioare), negeilor și contra scortășării pielei. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bătăăturilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: **Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület.**
To 85 - 30

Ultima oră

Adunare populară în Sătmar

Ni-se scrie din Dob (comitatul Sătmar) că intelectualii noștri de acolo organizează o mare adunare populară în 20 August n. Ca oratori sunt anunțați preturei dd. **Dr. Iuliu Maniu, Dr. Vasile Lucaciu și Dr. Ioan Ciordaș.**

Indemnăm din tot sufletul nostru pe aderenții partidului național din Sătmar să participe cu toți la adunare, ca să ne afirmăm în modul cel mai demn în acele locuri, asupra cărora s'a abătut acum între alte rele și urgia biserică gr. cat. ungurești.

CRONICA SOCIALA

Despărțământul „Indol” al Astei.

On. membri ai despărțământului „Indol” al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român” precum și toți binevoitorii și sprijinatorii culturii românești des ub poalele munților apuseni sunt invitați la I-a adunare generală a despărțământului, ce se va ține în 8 Septembrie n. a. c. la 3 ore d. a. în localul școlii române din Iara de jos.

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul secretarului despre activitatea despărțământului dela înființare până în prezent.

3. Raportul casarului și a bibliotecarului.
 4. Alegerea a 2 comisii pentru cenzurarea acestor rapoarte.
 5. Alegerea unei comisii pentru înscrierea de membri noi.
 6. Disertațiuni populare.
 7. Alegerea a 2 membri, cari vor reprezenta despărțământul la adunarea generală.
 8. Eventuale propuneri.
 9. Inchiderea adunării.
- Indol, la 16 August 1912.

Ioan Bucur,
protopop, dir. desp.

Teatru în Siria.

Tinerimea diletantă din Siria aranjază Merc. în 15 (28) August 1912, în „Casa Națională” din Siria reprezentațiune teatrală împreună cu petrecere de dans. Venitul se destinează pentru adiustarea scenei diletanților.

Se va juca „Dorina”, piesă populară în 2 acte de Maria Dobos.

Prelegeri populare in Maramurăș.

Comitetul despărțământului „Vișău-Iza” al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român a stabilit ținerea prelegerilor populare pentru comunele:

1. *Moisei* în 1 Sept. la orele 10. Delegat: E. Bran. Conferențieri: Dr. G. Iuga: „Mișcarea culturală a Românilor”; Ioan Tarta: „Tovărășile sătești”.
2. *Borsa* în 1 Sept. la orele 3 p. m. Delegat: E. Bran. Conferențieri: Dr. G. Iuga: „Mișcarea culturală a Românilor”; I. Tarta: „Tovărășile sătești”.
3. *Vișăul de sus* în 8 Septembrie la orele 10 a. m. Delegat: Dr. Ilie Kindriș. Conferențieri: M. Hotea: „Reuniunile de temperanță”; Dr. A. Szabo: „Sfaturi din legile comunale”.
4. *Vișăul de mijloc* în 8 Sept. la orele 3 Delegat: Dr. Ilie Kindriș. Conferențieri: M. Hotea: „Reuniunile de temperanță”; Dr. A. Szabo: „Sfaturi din legile comunale”.
5. *Vișăul de jos* în 15 Sept. la orele 10. Delegat: Dr. Iuga. Conferențieri: E. Bran: „Din economia câmpului”; I. Birlea: „Insemnătatea meseriilor”.
6. *Bocivel* în 15 Sept. la orele 3. Delegat: E. Bran. Conferențieri: I. Birlea: „Insemnătatea meseriilor”; A. Zăgozan: „Valorizarea produselor”.
7. *Seliștea de sus* în 21 Sept. la orele 10. Delegat: Dr. G. Iuga. Conferențieri: Ioan Tarta: „Organizarea și economia compozitorilor”; G. Iuga: „Reuniunile de consum”.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(128)

— Urmara —

Acest rationament ne aminteste ceea ce un proprietar a zis intendentului său: „La ce vii tu, frățioare, să-mi cânti că afacerile mele se duc în vânt? Asta o prea știu eu, fără să mi-o reamintesti tu! N'ai avea adecă nimic mai vesele să-mi povestesti? Fă așa ca să uit toate acestea; să nu știu despre asta nimic, nimic, și iată-mă fericit!” Și banii cari ar fi trebuit să fie întrebuințați la repararea desordinei afacerilor sale fură întrebuințați în așa chip ca el să poată să nu se mai gândească la ele și să le piardă din vedere. Spiritul dormitează, spiritul omului care, deșteptat, ar fi câștigat poate fără de veste o bogată vână de mijloace reparatoare, el doarme, iar averea lui este vândută la licitație; iată-l redus, el, a se pierde în mulțimea oamenilor cărora le lipsește cele neapărate, cu un suflet bine pregătit, e drept, prin ocară căderei sale, a descinde la cele din urmă trepte ale înjosirei, la rușini de cari ar fi avut groază altădată.

Autorul e foarte expus încă la nemulțumirea unor așa și zi patrioți, cari tronează liniștiți în adăposturile lor uitate, ocupați cu micile lor afaceri private, spre pildă, de a-și mări neconținut capitalurile lor, și de a-și ridica în umbră, în paguba altuia, edificiul norocului lor. Acești oameni, dacă se face un lucru oarecare, care din punctul lor de vedere, să fie jignitor pentru țară, dacă apare o carte expunând amare adevăruri, vor alerga din toate colțurile întunecoase, cum fac paiangenii când zăresc o muscă prinsă în blestematele lor fire, și vor țipa cu toții: „Bine-i să se expună acestea publicului, chiar de a vorbi despre ele tare? Tot ce-i descris acolo, gândiți, ești tu, sunt eu, suntem noi toți, sunt ai noștri; vă întreb dacă ar fi să-și permită cineva... Ce vor zice străinii? E tare supărător să vezi că cineva are părere rea despre noi. Nu-i zău o oroare întreagă ca el să asemenea indiscrețiunii! Nu se mai respecta nimic; deci nu mai patriotism!” La atât de înțelepte reflexiuni, în special cu privire la părerea străinilor, nu-i în adevăr nimic de răspuns.

Să vedem, totuș. În fundul unei provincii rușesti trăiau doi oameni, unul, tată de familie, era un proprietar onest și liniștit, care își petrecea viața în halat, și, de dragul liniștii, nu se sinchisea de fel de ceea ce fac ai săi. Viața lui luase o direcție contemplativă, și de multă vreme era absorbit de chestiunea aceasta filosofică ce se oferise într-o bună seară în chip spontan spiritului său cercetător: „Patrupedul naște

gol nap. — zicea el liniștit plimbându-se de-a lungul și de-a latul odăii sale, el vine pe lume de-a dreptul din pântecul mamei, fără păr, fără fulgi, cu totul gol în sfârșit... Pentru ce gol? Pentru ce nu se formează patrupedul ca pasărea? Pentru ce nu iese dintr'un ou? Poftiți de lămuriri aceasta! Asta fiindcă sunt așa, în studiul naturii, puncte de acestea, în care cu cât te adâncești mai mult, cu atât vezi mai tulbure”. Cugetătorul se chema Kitha Makievici.

Celălalt cugetător era Mokii Kithovici, propriul fiu al lui Kitha al nostru. Tânărul era ceea ce noi numim în Rusia un bogatir, un fel de Samson; în vreme ce onorabilul părinte era preocupat cu procedeul naturii în procreațiunea patrupedului, prea-plinul de puteri fizice al unui hătru de douăzeci de ani simția trebuința de a-și exercita facultățile. El nu știa să atingă nimic ca toată lumea, uneori trecea, și după el vedeai, aici un braț scrintit, colo un nas turtit. Acasă și în vecinătăți, la apariția sa totul fugia, totul se ascundea, dela fata dela găinărie până la cănele de pază; în mai multe rânduri în odaia lui, din petrecere, el și-a făcut bucățele lemnele de pat, spre a le pedepsi că au scârțâit sub dânsul. Mokii, de altfel, era cel mai bun băiat din lume.

(Va urma.)

PĂGINI RASLETE.

Din literaturi străine.

Tatăl și fiica.

De Paola Lombroso.

Trad. de H. P. P.

Am observat într-o seară următoarea scenetă, în toate amănuntele ei.

De câteva zile petrece în oteul nostru o fată tineră, cam de șaisprezece ani, fiica unui comerciant bogat din provincie. Fata aceasta este un adevărat produs al provinciei: hainele ei sunt din stofă scumpă, nu-i vorbă, îi stau însă prost, iar mâinile ei mari apar în mânșile ei albe încă și mai gigantice. E încărcată cu inele, cu brățari și cu lanțușoare, fără de gust, și poartă pieptene aurite în părul ei undulat artificial, care are câți va cărlionți urâți, în urma manuirii stângace a fierului de încrețit. Se vede cât de colea că biata fată face tot posibilul ca să se împodobească, din ce în ce mai prost, nu din cochetărie, ci numai din dorința ca să placă. Dorința aceasta i-o poți ceti chiar de pe frunte.

Desigur, încă n'a aruncat, ca celelalte fete dinprejurul ei, mreața asupra unuia sau altuia din dandy-i cu cămașa albă scrobită la piept, nici nu se pricepe la strategia de a-i momi cu succesiunea cuminte a surâsurilor, a privirilor și a cuvintelor rostite pe jumătate, pentru ca să-i facă, mai pe urmă, într-o jucărie de sezon, un fel de fluture decorativ, pe care-l poți purta în văzul tuturor, ca pe o trofee de cotillon. Dulcea copilă nu poate să judece încă, ca multe altele, cari au experiență mai bogată decât ea, ce capete de doveac, seci, se ascund adesea sub o frizură hiper-modernă, și ce secături banale de oameni necălțiți se ascund sub cămeșile scrobite și aduse frumos în clinuri.

Vai, cum mânâncă cu ochii pe toți gurăcască ăștia pomadați! Ce fericită ar mai fi dacă ar ruga-o să danseze, unul din ei, dacă i-ar spune la complimente cu glasul tare, fie complimentele acestea chiar cele mai banale, chiar cele mai imposibile!

În loc de aceasta însă, a luat-o în bătae de joc, îndată după sosirea ei, o domnișoară tînără, îmbrăcată elegant, pe fata dela țără cu toaleta ei și a făcut atenți pe domnii, cari — toți — o curtau, să nu o ia la joc, căci ar ajunge numai ridicol în urma faptului acestuia.

Fata nu știe că a fost sacrificată și nu-și ascunde — deci — așteptarea și neliniștea. De câte ori se apropie de ea un tînăr, încetează de a mai vorbi și îl măsoară, ca să-i atragă astfel atențiunea. Apoi se ridică și se postează în apropierea ușii, ca să arate, că este liberă încă.

Se formează carreurile. Ea vede cum își caută fiecare din cavaleri dama aleasă, cum îi oferă brațul, cum râde și glumește și un simțământ de invidie, inconștient, îi încrețește fruntea. Acolo lipsește, într'un carreu, o păreche — trebuie să se fi pierdut, la flirtare, în umbra discretă a grădinei.

— „Vă rog, domnii mei! Cineva e rugat să-și caute o damă, grăbiți-vă!” strigă aranjorul cadrilului.

Înainte de a urma unul din tinerii, cari stau pe divan, rugărei acesteia, ghicește tata fetei disgrațioase dorința fiicei sale.

— „Ana, vrei să dansezi cadrilul acesta?”, o întrebă el, și în locul liber pășeste tata cu fata, braț la braț. Ea încearcă să facă un compliment, roșie la față și rușinată. Și tata nu este în clar în privința dansului, dar îi este indiferent dacă joacă un rol trist, căci vrea numai să facă o mică bucurie fetei lui neglijate.

De sigur nu s'a gândit, când a pășit în sala de dans, la joc — costumul lui ne spune aceasta. E îmbrăcat ca un administrator de moșie. Peste vestă îi bălăcănește un lanț de ceas, gros, de oțel, ghetele lui sunt pline de praf, dela plimbarea întreprinsă și — ca să-și svânte sudoarea de pe frunte — își trage din buzunar,

în decursul singuraticelor figuri ale jocului, o cărpă cu flori roșii.

Celelalte părechi privesc carreul, căruia s-a asociat părechea aceasta, cu fața malițioasă și cu un suris stăpânit, iar carreul, care a fost silit să găzduiască părechea, își apare desonorat aproape.

Când strigă aranjorul: „Chevaliers, vos dames en avant!” (Domnilor, damele înainte!), aleargă damele care încărău, revoltate la gândul că au să dea mâna lor neguțătorului — și se naste o disordine generală.

Când comandă aranjorul: „Chevaliers, de course prenez vos dames!”, (Domnilor, dați mâna damelor!) își dă osteneala tatăl butucănos să-și găsească locul adevărat, calcă damele pe haine și strigă cu glas tare după fiică-sa.

Fata e singura, care își petrece într'adevăr. Se simțește într'al șaptelea cer, căci se bucură pentru întâia dată de bucuria de a juca un cadril; face parte din carreul, care — după — părerea ei — este numai pe seama celor aleși pe sprânceană.

Ea n'a băgat de seamă nici surisul, nici privirile, cari se pricep pe tăcute, nici nepolitețele împrejurii ei — ci întreagă fața ei radiază de fericire. Când se sfârșește dansul și perechile se duc pe locurile lor, zice tatăl, fetei sale, care n'a făcut în întreaga viața sa atâtea sărituri, complimente și întorsături: „Ei, ești fericită acum Ana?”

„O da, foarte fericită, tată!” Și în bucuria ei era gata-gata să-i dea o sărutare.

„Atunci,” zice el, așezându-se pe un scaun, roșu și lipsit de răsufare, și-și scoate din nou la iveală batista cea mare, cu flori roșii, „atunci avem să mai jucăm și altădată împreună...”

POȘTA REDACȚIEI

Dlul Spectator comericii. Cu privire la observațiile d-tale asupra propunerii emise în Nr. 163 al ziarului nostru și anume ca biroul să servească de intermediar între angreștii români și neguțătorii detaiști, autorul aceluia articol a lămurit că nu astfel a înțeles lucrurile. Propunerea d-sale este că biroul în chestie să ajute neguțătorilor români a-și procura marfa dela origine, adică dela casele și fabricile mari care o produc direct. Lămurirea s'a publicat în Nr. 166 pag. 5. Celelalte observări ale d-voastre le vom folosi la timp.

Dlul Florin. Propunerea d-tale este conformă și cu vederile noastre. Ne vom ocupa de ea cât de curând. Rugăm să nu ne trimiți manuscript scris pe două pagini căci ajunge la coș.

Dlul P. S. Păreanu. Apreciam foarte mult însufletirea d-voastre care, se vede că, pornește dintr'o inimă curată, românească, dar nu putem face loc. Cuvinte de acestea pline de înflăcărată simpatie pentru binefăcătorul Ardealului, ne soseser în fiecare zi din România, de când cu scrierile d-sale, iar spațiul ziarului nostru este încă prea redus pentru a le face loc la toate.

Dlul Nicolae Grecu, Porești. Mai adresati-vă încă odată consistorului și dacă nu reușiți în serie, mergeți în persoană la Sibiu, chiar la capul bisericii și arătați-i lui legitimizele d-v. plângeri. Noi nu putem publica asemenea lucruri, pentru că n'am putea aduce nici un serviciu și am supăra pe mulți.

Gheorghe din Sătmăru. De astădată corespondența d-v. merge. Scrieți cu mai multă dragoste pentru cei răfăciti, căci numai glasul dragostei este ascultat, iar cel al revoltei strică aproape în toate cazurile similare. Atacuri personale, fie ele pornite din cel mai pur sentiment românesc, nu publicăm fără iscălitură.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Romul R. Stoica, Visag. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului curent.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

8. **Ieud** în 21 Sept. la orele 3. Delegat: E. Bran. Conferențieri: Dr. G. Iuga: „Invățătura din legile comunale”; Dr. A. Szabo: „Reuniuni de consum” (bolturi).

9. **Petrova** în 22 Sept. la orele 10. Delegat: Dr. G. Iuga. Conferențieri: Dr. Vaida: „Folosul pomăritului”; I. Birlea: „Cartea și foloasele ei”.

10. **Leurdina** în 22 Sept. la orele 3. Delegat: Dr. G. Iuga. Conferențieri: Dr. Vajda: „Folosul pomăritului”; I. Birlea: „Cartea și foloasele ei”.

11. **Glod** (Glod și Slătioasa) în 29 Septemv. la orele 12. Delegat: I. Birlea. Conferențieri: E. Bran: „Creșterea vitelor”; A. Anderco: „Biserica și școala în viața poporului nostru”.

12. **Poieni** (Sajómező) în 29 Sept. la orele 11. Delegat: I. Tarța. Conferențieri: M. Hotea: „Datini rele”; Vasile Vlad: „Sfaturi practice din economie”.

13. **Botiza** în 6 Octomvrie la orele 10. Delegat: A. Anderco. Conferențieri: I. Birlea: „Cartea și foloasele ei”; Ștefan Pop: „Mijloacele cele mai bune de înaintare economică și culturală”.

14. **Săjen** în 6 Oct. la orele 3. Delegat: A. Anderco. Conferențieri: Ștefan Pop: „Mijloacele de înaintare”; I. Birlea: „Despre carte și învățătura”.

15. **Strimțură** în 13 Oct. la orele 10. Delegat: E. Bran. Conferențieri: I. Tarța: „Despre stupărit”; Vasile Vlad: „Sfaturi economice”.

16. **Rozavlea** în 13 Oct. la orele 3. Delegat: E. Bran. Conferențieri: I. Tarța: „Stupăritul și foloasele lui”; Vasile Vlad: „Sfaturi din economie”.

17. **Cuhea** în 20 Oct. la orele 10. Delegat: Ioan Tarța. Conferențieri: M. Hotea: „Despre grânerii”; Dr. Ilie Chindriș: „Biserica și școala română din Maramurăș”.

18. **Dragomirești** în 20 Oct. la orele 3. Delegat: I. Tarța. Conferențieri: M. Hotea: „Folosul grânărilor”; V. Maximilian: „Bibliotecile populare”.

19. **Săcel** în 27 Oct. la orele 11 adunarea generală a despărțământului, a cărei programă se va compune și publica mai târziu.

Prelegerile — în comunele amintite se vor ține după sfânta slujbă, respective după vecernie — în școala gr. cat. sau în alt local potrivit, eventual în loc liber.

Preoții și învățătorii și toți cărturarii români, cari *doresc înaintarea și deșteptarea poporului* — sunt rugați a ne da tot sprijinul, a se înscrie de membri și a conlucra ca la prelegerile acestea poporul să se prezinte în număr cât de mare.

Membrii înscriși până acuma sunt invitați a-și achita taxa scadentă pe anul 1912 — până la 1 Septemvrie.

Din ședința comitetului ținută în Vișăul de sus, la 18 Iulie 1912.

Emil Bran, directorul desp.
Dr. Gavrilă Iuga, secr. desp.

CONVOACARE.

Despărțământul Marghita al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român invită cu toată onoarea pe membrii săi și pe toți sprijinitorii culturii românești la a

II-a adunare generală a sa,

care se va ține în comuna Cheț, la 28 August n. a. c. în ziua de Sfânta Marie, în biserică română locală, la 4 ore p. m., cu următorul program:

1. Deschiderea și constituirea adunării.
2. Prezentarea raportului general și a raportului casei.
3. Alegerea unei comisii pentru cenzurarea rapoartelor de sub p. 2., și a uneia pentru a înscrie membri.
4. Prelegeri populare.
5. Rapoartele comisiilor de sub p. 3.
6. Referadă asupra agenturii și bibliotecii populare din Cheț.
7. Propuneri și interpelări.

Din ședința comitetului, ținută în Marghita, la 9 August 1912.

Dr. Dionisie Stoica, dir. desp.
Valeriu Florea, secret. desp.

Cu 40 coroane leafă

pe săptămână află aplicare la o reuniune de ajutorare, bărbați și femei apti și buni vorbitori.

Ofertele să se trimită:

Temesvár, főposta 67 sz. flók.

(De 287—5)

Un candidat de avocat

cu praxă află imediat aplicare la

Dr. Gheorghe Drimba, adv.
Cchalm (Kóhalom).

(Di 288—3)

In cancelaria subscripului află aplicare momentană

un candidat de avocat și un scriitor.

cari posed în scris și cunosc limba sârbească.

Dr. Iustin Cl. Juga,
Nagykárolyfalva,

(U 280—3)

Un candidat de avocat

află aplicare în cancelaria advocațională a lui Dr. Emil Babeș, Budapest I Kemezes utca 4.

(Ba 284—2)

Aviz!

La „CASA DE PĂSTRARE” în Mercuria (Szerdahely, Szeben m.) află aplicare un practicant cu praxă bună.

Condițiunile se comunică în scris celor ce reflectează.

DIRECȚIUNEA.

(Ca 291—2)

Localitate pentru prăvălie și birt.

Subsemnatul am în centrul comunei mari românești B. COMLOȘ (Nagykomlos), o localitate cu numeroase odăi în care și până acia fost cea mai mare prăvălie și birt din comună. Proprietarul ei român a murit. Azi formează proprietatea mea, pe care doresc să o vând ori închiriez unui bun comerciant român. Comuna are gară, linia Arad Chichinda mare.

Vichente Stanciu-Tuca,
econom.

Sta 252—3

DEIN PAULA

salon de pălării pentru dame

Arad, str. Weitzer János nr. 9.

Mare magazin de pălării pentru doamne.

(De 278—3)

Gustați

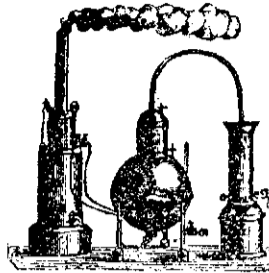
Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

Ba 1:6—280

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvárgyárvaros) str. Farkas 12
Casa proprie.

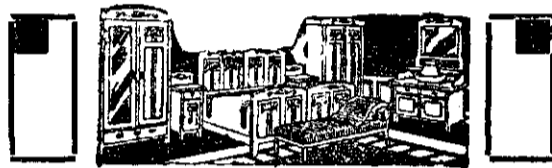
Execută **Cazane pentru spirit**, — pentru vâpsitorie chimică și — pentru **ferberea rachiului** din material excelent, pe lângă garanță și cu condițiuni favorabile de plătire.

Reparările se execută prompt și cu prețuri moderate.

Ra 174—20

VERES FERENCZ

FABRICĂ PENTRU LUCRĂRI DE MĂSAR ȘI PENTRU MOBILE, ARANJATĂ CU MAȘINI ELECTRICE
DEJ—DEÉS, Str. Kossuth L. nr. 62.

Execută totfelul de lucrări în bransa măsurătorului precum și **mobile pentru casă**, — birouri, — prăvălii, — farmaciei și aranjarea școlilor după orice desen.

Mare magazin permanent de mobile pe lângă prețurile cele mai convenabile.

(Ve 195—)

Covoare

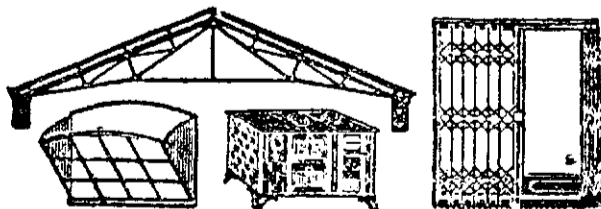
veritabile din Persia.

Un mare magazin din Constantinopol a trimis spre vedere o colecție mai mare de covoare veritabile din Persia. Covoarele se pot vedea în prăvălia mea vre-o 15—20 zile, fără obligament de a cumpăra.

Bruckner Lipót

vanzător de mobile (Palatul Neuman).

(Se 276—4)

ILIE BURĂ

lăcătuș artistic și pentru zidiri,
BISERICA-ALBĂ Str. Orșova Nr. 4 (casa proprie).

(Bu 110—60)

Primește ori-ce lucrări de bransa aceasta precum: strângerea cu fer a zidurilor, pregătirea de **porți și garduri de fier**, balcoane, trepti, îngrădiri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare totfelul de **reparaturi** atingătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

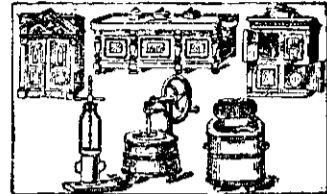
50% economie de gheață!

Mare magazin de dulapuri gata pentru gheață.

Mendelovits Farkas

fabricant de dulapuri pentru gheață.

Budapesta VII., Rákoczy ut nr. 64. Telefon: 106—69.

Dulapuri de gheață cu cele mai mari construcții interne, brevetate și cari se pot desface, expediate spre deplina mulțumire a celor mai mari vânzători

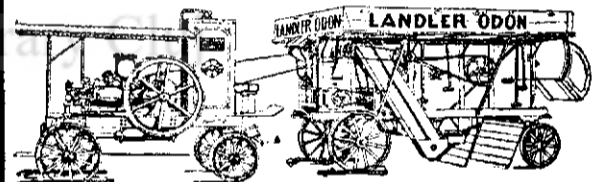
De carne din Ungaria — se pun în circulație. despărțirea se face exclusiv prin dopuri din lemn de plută resinată. Apa de gheață se întrebuițează pentru promovarea răcirii. Absolut fără miros! foarte ușor de curățit fără a scoate gheață afară.

Să nu se confunde cu alte fabricații.
(Me 141—30)

Patentatură originală din Suedia.

„ROBUR” motor cu olei natural

în urma multiplelor calități este cel mai bun dintre toate motoarele de acest fel având o putere de 2—300 cai (HP.)

NOUȚATE!

NOUȚATE!

Lucru neîntrecut de ieftin!

Il recomandăm pentru

mori-, ateliere industriale

și la totfelul de mașini agricole.

Spese la ceas după fiecare HP. 1%, fil.

Nu este supus supravegherei finanțelor.

Se vinde și în rate.

Garanție deplină!

Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă.

Catalog la cerere trimis gratis.

Landler Ödön Motortelege,
Budapest, Lovag u. 2.
La 161—26

Ingrădiri cu pietri mormântale.

Lespezi pe mormânt, sarcophage

dela cele mai simple până la cele mai pompoase, din material foarte durabil care întrece piatra cioplită, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietrii artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru zidiri, în orice stil; desemnuri și proiecte face gratis și în provincie:

Némethy István,

sculptor, întreprindere de zidiri cu ciment și beton
Cluj—Kolozsvár, strada Bástya n-rul 4.

TELEFON nr. 644.

Ne 156—20

Cereți și răspânziți
**„ROMÂNUL” și
 „POPORUL ROMÂN”**
 pretutindeni!

In atențiunea băcanilor!
**MORI pentru MAC
 și
 CUMPENE**
 excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica
THINSZ A.
 BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.
 TI 163 60

Bruno Widlasch,
 lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.
SIBIIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desemn sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din oraș. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani. (VI 159-60)

Cea mai perfectă executare de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincuire. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

Premiat de mai multe ori.
**Carl Piffel, prima fabrică de
 obiecte de metal** || Telefon 184.
Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Ūzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krauszer-féle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigerie și anume: vane de scaldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu). Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte edibctoe e mtal: precum ciubere, uclioare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tăbliță cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Conduct pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat „Temes”.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci.
 Catalog de prețuri la dorință gratuit.
 Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.
 Et 23-60

Heinrich Rastel
 Ra 70-30 fabricant de trăsuri,
Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin în depozit cele mai moderne TRĂSURI precum și totfelul de CĂRUȚE. Primesc orice lucrare de reparare și transformare, vâpsire și pregătire de șele în preț foarte ieftin. o o o

Va 87-30
Vad Gabor
 curelar și șelar
ORADEA-MARE
 (Nagyvárad), str. Körös n. 38.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că sub firma de mai sus am deschis un atelier modern pentru
curele și șele

Țin în magazin totfelul de echipamente pentru trăsuri, pentru călărit și pentru vehicule. Mărfurile sunt fabricate din cel mai excelent material și se vând cu prețurile cele mai ieftine. — Primesc orice lucrări în bransa aceasta. Reparări se fac cu prețuri moderate.

KNUTH
 BUDAPEST VII.

KÁROLY
 GARAY-UTCA 6-10

Apaducte Incălzire centrală cu apă și aburi, ventilatoare, aranjamente pentru ferbătoare cu aburi și spălător cu aburi, pompe, closete

KNUTH KÁROLY inginer și fabricant, liferantul de curte al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. Iosif.
 BUDAPEST, VII. Garay-utca 6-10 sz.
 (E 268-20)

EDUARD v. DERERA urmașul lui BADOCSAY.
 Temesvár-Josefstadt, Scudier Platz 1.
 TELEFON 374. □ □ □ Telegrama: DERERA, Temesvár.

Recomandă depozitul său bogat în tot felul de tinichea, ferecături la clădiri și mobile. Instrumente pentru toate ramurile industriale, Afriqué de calitate primă, colivii pentru pasări, mese de spălat pentru culine, patentate, dulapuri de ghiță, aparate de făcut unt și aranjamente pentru culine, depozit mare de vase traintce de fier, cuptoare „Meteor”, cuptoare „Triumph”, vase de aluminiu, impletituri de drot (sărma) spirțuri de vil.

Serviciu atent, prețuri fixe și ieftine.

„HUNGARIA“

bancă de asigurare soc. pe acții.

Capital societar: 6.000,000 cor.

Efectuește

Asigurări în contra focului, asigurări pe viață, în cazuri de accidente și pe cauțiuni, asigurări în contra spargerilor, în contra grindinei, asigurarea vitelor cu prețuri foarte ieftine și pe lângă condițiuni foarte bune și favorabile ::

Membrii societăților agronomice au un favor de 20% după asigurările lor în contra focului.

!! Afară de cartel !!

Birou: Arad, strada Atzél Péter nr. 1.
(In edificiul băncii „Aradi Első Takarékpénztár”).

Se caută agenți pentru Arad și provincie precum și pentru comitatele Arad, Cluj și Hunedoara.

Hu 253-3

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - - pentru ferestre - - -

(Fi 226-50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15-16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

CUNOȘTI D-TA

Ghete cu găitani p. copii
piele chevraux cusătură fină și executată solidă. K. **9'-**

cele patru
so'uri de ghete ale
noastre nemalpo-
menit de ieftine.

Ghete jumătate p. bărbați
piele chevraux cusuți
extraordinar da ele-
ganți și moderni. K. **9'-**

Tu 179-

130 filiale
in țară și
străinătate

Ghetele „TURUL”

sunt de primul rang
elegante și convenabile!

Cea mai mare fabrică de ghete din țară

„TURUL” soc. pe acții

în TIMIȘOARA.

Filiala:

ARAD, Andrásy-tér 13.
Palatul Minorităților.

Ghete cu găitani p. dame
piele chevraux, cusătură cea mai elegantă și modernă K. **9'-**

Ghete jumătate p. dame
piele chevraux lucrare elegantă modernă și solidă. K. **9'-**

Karton Aladár

„Alba” fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o soliditate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
===== modele și alabastru =====

care poate suferi mare mixtură, — expedit prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

K 135-30

cine lucrează cu ghips „Alba” face economie în bani!

Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de
modă pentru bărbați și copii

CINTEA și HAU

LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage atențiunea on. public asupra prăvăliei noastre nouă și cu totul modernă, înzestrată cu marfa cea mai solidă și fină din patrie și străinătate, și astfel aranjată, încât suntem în plăcuta poziție de a satisface toate cerințele onor. public. În special suntem în plăcuta poziție a recomanda on. public specialitățile de **albituri** pentru bărbați, și de **ghete** pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de binevoitorul sprijin suntem

Cu stimă:

Cintea și Hau

CI 99-60

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgârșiri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgâieli, etc. folosește:

Purgativul de fier (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A R A D.

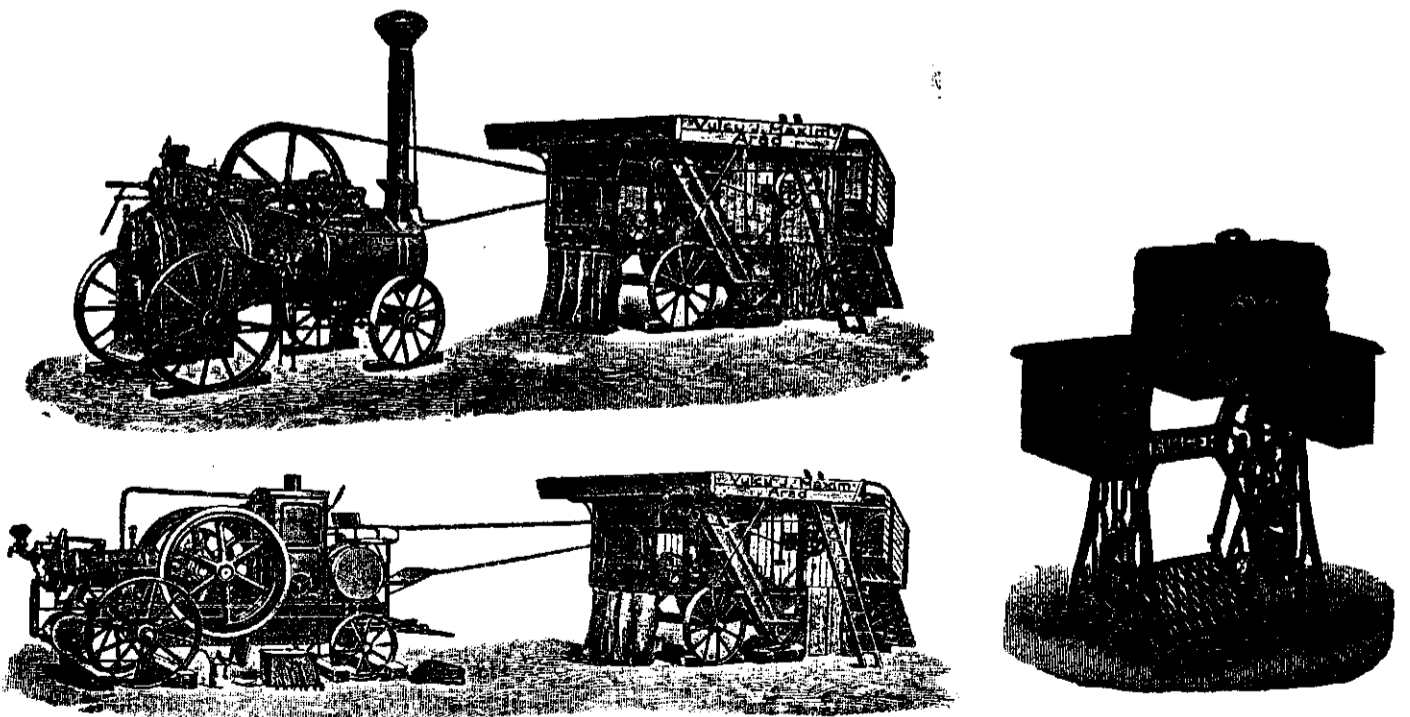
(Re 227-104)

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

A R A D, Strada Făbián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormic din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleuri de mașină și motoară,

curele, unsoare de mașină, saci, ponleve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și talat nutreț și, alte requisite economice.

(Va 221-280)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cal spre cumpărare.

Câțiva învățăcei din casă bună cu 2-3 clase gimnaziale angajez.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Reagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

CIASORNICE, GIU-VAERICALE, GRAMA-FOANE și PLĂCI :
cu plățire în rate, pe lângă garanție de 10 ani.

Cele mai ieftine din întreaga țară la

TOTH JÓZSEF,
orologier și ehirometrle
SZEGED, Dugonics-tér 11.

Mulțim de scrisori de recunoștință! Reparații cu garanție de 5 ani. Trimit catalog românesc gratuit și francat. Cele mai bune plăci românești de gramafoane.

Cel mai frumos și cel mai ieftin cadou și suvenir este inelul cu litere alui Fischer, care se poate lărgi și strânge, cu literă după plac. — Prețul în bani gata: inel de argint, aurit 2 cor., inel de aur 14 carate 5 cor. și

aur cu mărgăritare și pietri turcheștan 7-50 cor. cu 3 briliante 38 cor. Porto și împachetarea 70 fl.

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți postale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietri monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108—)

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

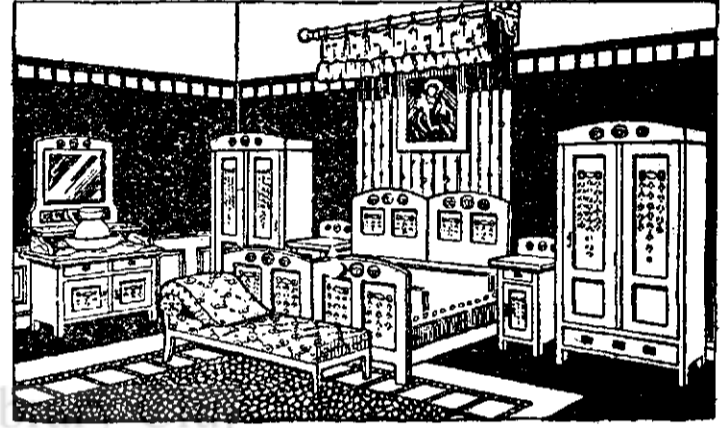
VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44—46.

Cea mai renumită
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Sa 113—120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de plane excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

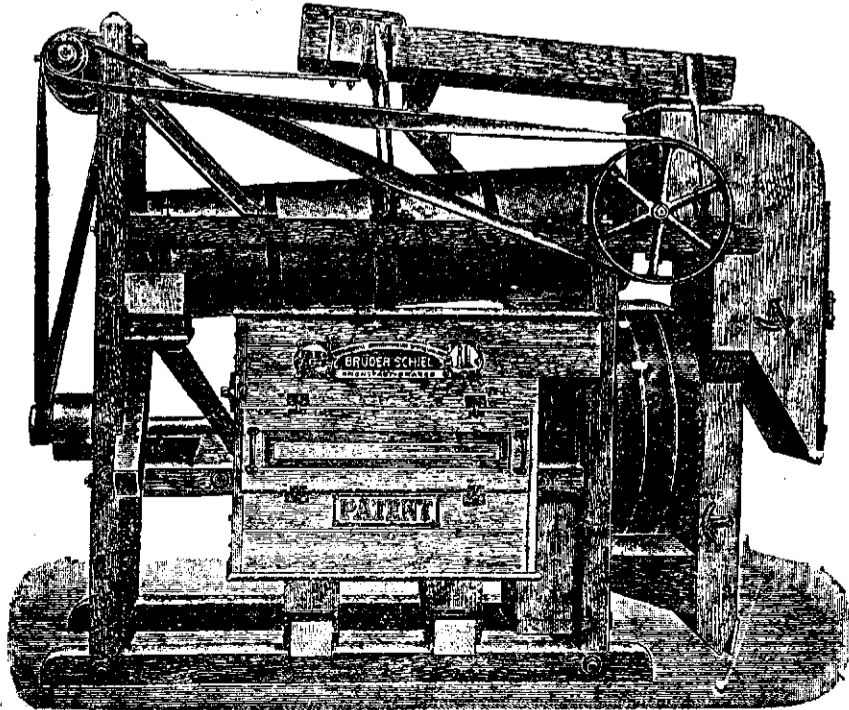
FRĂȚII SCHIEL

FABRICĂ DE MAȘINI, STABILIMENTE PENTRU EDIFICARE DE MORI, TURNĂTORIE DE FFR.

Brasov.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuează stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona”, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scăr-mănat și de tors lână. (Si 50—60)

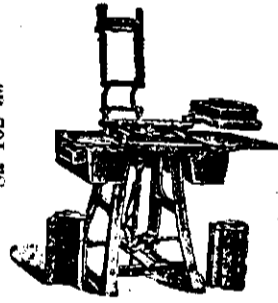

„VICTORIA“

curățitoare combinată de bucate. Cea mai modernă și perfectă mașină de curățit, cu sita aspirator-trilor și descortșitoarea cu smirgel.

Valorizare de nisip!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.
B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

SZANTO és BECK, ingineri Fabrică de mașini pentru industria de nisip.
BUDAPEST, VIII., Viola-utca 7 szam.

Premiat la expoziția Industr. din Sibiu în 1903.

Roate de tors

din material uscat și mers liniștit, pe lângă garanție, se află de vânzare la

Emil Krauss,

strungărie și atelier cu putere motorică.

SIBIU-Nagyszeben Margarethengasse 5

Ori ce roată ce nu merge bine se primeste înapoi.

(Ka 123—30)

